

1068

VINERI 8 IUNIE 2001 · ANUL LI NR. 23

FOAIA ROMÂNIEI

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.com / foaia@malavnet.hu

„Avem nevoie de cărți și reviste românești!”

Un concurs care se dorește a fi tradițional

Influența slavă asupra lexicului limbii române

CALENDAR ORTODOX

11 iunie, luni – Sf. Ap. Bartolomeu și Barnaba. (Începutul Postului Sf. Ap. Petru și Pavel)
 12 iunie, marți – Cuv. Onufrie cel Mare și Petru Atonitul.
 13 iunie, miercuri – Sf. Mc. Achilina; Sf. Trifilie, episcopul Levcosiei din Cipru.
 14 iunie, joi – Sf. Prooroc Elisei; Sf. Metodie, patriarhul Constantinopolului.
 15 iunie, vineri – Sf. Prooroc Amos; Sf. Mc. Isihie; Fericiții Augustin și Ieronim.
 16 iunie, sâmbătă – Sf. Tihon, episcopul Amatundeii; Sf. Mc. Marcu, episcopul Apoloniadei.
 17 iunie, duminică – Sf. Mc. Manuil, Savel și Ismail. Duminica a 2-a după Rusalii (a Sfinților Români); Ap. Rom. II, 10–16; Ev. Matei IV, 18–23; (Chemarea celor dintii ucenici la apostolat); glas 1, voscr. 2

AGENDĂ

11 iunie

1910 – s-a născut în Saint-Andre-de-Cubzac pionierul cercetării mării Jacques-Yves Cousteau.

12 iunie

1557 – Diaconul Coresi, împreună cu mai mulți muce-nici de la Tirgoviște, tipăresc la Brașov un „Octoih slav”, prima carte din seria tipăriturilor din Scheii Brașovului.

1963 – se parafează, la București, Acordul româno-iugoslav privind realizarea și exploatarea sistemului hidroenergetic și de navigație *Porțile de Fier*.

13 iunie

1952 – Gheorghe Cucu realizează primul zbor fără motor din România, pe o distanță de 300 de km.

14 iunie

1848 – participând la debuturile marii mișcări naționale și sociale a românilor din Transilvania, Vasile Alecsandri scrie și publică (anonim), în „Foai-e pentru minte, inimă și literatură” poezia cu ca-racter revoluționar „*Hora Ardealului*”.

1882 – s-a născut, la Tecuci, Ion Petrovici, proeminentă personalitate a culturii și filozofiei din România.

15 iunie

1889 – se stinge din viață, la București, Mihai Eminescu. La 17 iunie este înmormântat la cimi-tirul Bellu din Capitala română. „Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul româ-nesc. Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării lui va răsări pădure sau cetate...” – a scris George Călinescu de-spre Eminescu.

16 iunie

1889 – Ziarul *Românul* din 16 iunie anunță la știri: „*Eminescu nu mai este*”.

17 iunie

Ziua Aripilor Românești. Traian Vuia (1872–1950), Au-rel Vlaicu (1882–1913), Henri Coandă (1886–1972) sînt doar cîteva din numele românești de notorietate în istoria aviați-ei mondiale.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colabora-torilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Castelul Rhédey din Jaca, gazda întâlnirii bibliotecarilor (Fotografie de Vasile Gurzău)

MIÉP-ul a refuzat
raportul ombudsmanului minorităților

„A sosit timpul ca în urma modificării legii minorităților să fie îndeplinite promisiunile fă-cute naționalităților” – a decla-rat dr. Kaltenbach Jenő la ple-nara Parlamentului Ungariei. Comisarul parlamentar al drepturilor minorităților și-a prezentat la 30 mai 2001 ra-portul anual despre munca sa, solicitînd elaborarea legii antidiscriminării și modificarea urgentă a legii minorităților. Kaltenbach a susținut că există numeroase semne care ates-tă că în Ungaria nu se asigu-ră șanse egale tuturor cetă-țenilor. Ombudsmanul a consi-derat actuală reglementarea modului de alegere a autogu-vernărilor minorităților. Pre-cum a apreciat, finalizarea

procesului menit să asigure au-tonomia culturală pentru națio-nalitățile din Ungaria este încă departe.

Patru dintre cele șase par-tide parlamentare au accep-tat raportul ombudsmanului, dar deputații MDF și MIÉP au criticat aspru cuvintele lui Kal-tenbach. Lezsák Sándor (MDF) chiar a contestat în unele cazuri obiectivitatea co-misarului drepturilor minorită-ților. Hegedűs Lóránt (MIÉP) a declarat univoc: după ce par-tidul său nu este de acord cu constatările de bază ale rapor-tului, nu sprijină aprobarea ace-s-tuia. „Comisarul minorităților trage concluzii false despre ten-dințele anului trecut, îndeosebi în legătură cu problemele romi-

lor din Zámoly” – a mai declarat Hegedűs.

La mijlocul lunii iunie a acestui an expiră mandatul ombudsmanilor. Instituția a fost înființată cu șase ani în urmă, fiind considerată o im-portantă realizare a noii demo-crației de după 1990. Cu trei săptămîni înainte de alegerea ombudsmanilor, partidele din Parlament încă nu s-au înțe-les în privința noilor persoa-ne. Legea ombudsmanilor pre-tinde acordul de 2/3 al Parla-mentului. În lipsa compromis-u-lui dintre FIDESZ și MSZP se va desființa instituția ombudsmanilor, inclusiv oficiul comisarului drepturilor mino-rităților.

-iova-

Convorbiri Geoană – Martonyi la Budapesta

Ministrul român al Afa-cerilor Externe, Mircea Geoană, prezent la Bu-dapesta cu ocazia reuni-unii Consiliului Nord-Atlantic, a avut miercuri, la 30 mai, o întrevvedere cu omologul său ungar, Martonyi János.

Referindu-se la conți-nutul acestei întâlniri, șe-ful diplomației române a declarat: „Am abordat probleme legate de con-ferința la care am parti-cipat, probleme legate de extinderea NATO. Îmi face plăcere să spun că Ungaria continuă să spri-jine țările vecine, și Ro-mânia, pentru summitul NATO, din 2002, de la Praga.”

Au fost discutate, de asemenea, probleme de interes comun ale relații-lor bilaterale, accentuîndu-se importanța unei abor-dări constructive a ace-s-tora – a menționat minis-trul Geoană. În acest con-text, ministrul de externe român s-a referit concret la proiectul de lege privind statutul maghiarilor care trăiesc în afara Ungariei, ce urmează să fie dez-bătut în parlamentul de la Budapesta.

„Noi am venit cu cîteva observații foarte concre-te, vis-a-vis de acest pro-iect de lege. Partea un-gară, la solicitarea noas-tră, și înțelegînd faptul că atît din partea țărilor ve-

cine, între care România, Slovacia, dar chiar și Austria, precum și din partea Uniunii Europene, există o preocupare față de această lege, a accep-tat să opereze o serie de modificări în corpul legii”, propunînd unele modifi-cări pe text, a precizat ministrul de externe româ-n. „Sînt convins că același lucru se întîmplă și în relația cu alte țări vecine Ungariei, așa cum recent și Uniunea Euro-peană a formulat cîteva din observațiile sale, cîteva dintre ele foarte apropiate sau chiar iden-tice cu cele formulate de noi”, a afirmat Mircea Geoană. ROMPRES

Ștefan Nima „Manó”

S-a dus... a plecat... ne-a părăsit... a pornit pe ultima cale, aleasă de bună voie, fără ca cineva să-i mai afle gîndurile, durerile.

El, puștiul care ne-a făcut să rîdem seară de seară în baia cămi-nului „I. C. Frimu” nu mai este printre cei vii. Și acum îmi răsună în urechi vocea sa, cum ne spunea glume, par-că-l văd, cum ne po-vestea întîmplări care mai de care vesele. Nopti întregi îi ascultam poveștile. Parcă mi s-a întipărit în cre-ier zîmbetul, glasul lui,

cînd ne apostrofa cu „Mi van, Sneci?”

Și iată, acum, recent, tocmai el ne-a părăsit, plecînd dintre noi cum nu

ar fi trebuit să plece. Cum de se putea ca din-tre atîția frați, neamuri, vecini, cunoscuți și din-tre noi, cei 38 colegi de promoție, tocmai el să plece acum, așa?! Oare nu s-a găsit nimeni care să-l fi ajutat cu sfatul sau cu fapta?!

Aș vrea să sper ca măcar viața de dincolo să-i fie mai ușoară, iar cînd ne vom revedea, să ne facă iarăși să rîdem.

Ștefan Nima, „Manó” a trăit pe acest pămînt 41 de ani, dar în sufle-tele noastre va rămîne pentru totdeauna. I.C.

Și pe mai departe în centrul atenției

Problema învățămîntului românesc

Luni, la 28 mai, au fost invitați la Centrul Cultural Român din Giula primarii, directorii de școli și președinții autoguvernărilor românești din acele localități, unde funcționează instituții de învățămînt românesc. Principalul motiv al întâlnirii a fost prezentarea acelei posibilități, acordată de Ministerul Învățămîntului, conform căreia autoguvernările locale pot obține sprijin suplimentar pentru acoperirea cheltuielilor de funcționare ale școlilor de naționalitate. Pentru acest scop, în 2001, au fost rezervați 320 milioane de forinți.

Ana Oros Simon, directoarea adjunctă la Ministerul Învățămîntului după ce a prezentat această formă de subvenționare, a accentuat că după rezolvarea problemelor de funcționare, neapărat trebuie să vorbim și despre problemele de conținut ale învățămîntului nostru. Pînă cînd, de exemplu, reprezentanții din Aletea se plîng că la școala românească se înscriu puțini copii, primarul și directoarea din Bătania amintesc că la ei a crescut efectivul școlii, însă condițiile sînt tot mai vitrege. Pînă cînd în 1992 la școala românească din Bătania au învățat numai 28 de copii, azi instituția românească are 62 de elevi.

În a doua parte a întâlnirii, directoarea școlii din Micherechi, *Aurica Hoțopan*, a vorbit despre programa-cadru, care a fost terminată recent și din toamnă va fi folosită de toate școlile românești din Ungaria. Profesoara *Ivona Figuli* din Bătania, una dintre membrele echipei

care a lucrat la elaborarea acestei programe școlare, a adus și cîteva observații asupra formei finale a programei-cadru: din cauza mai multor traduceri din română în maghiară și din maghiară în română, în ultima variantă a materialului s-au strecurat foarte multe greșeli, pe care nu ni le-am putea permite.

Directoarea din Chitig haz, *Florica Santău*, a considerat nedemnă situația în care comunitatea noastră ajunge de multe ori, cînd nu sîntem conștienți de faptul că trebuie să ținem pasul, în acest caz, cu reforma învățămîntului. Nu ne putem scuza tot timpul că noi sîntem minoritari și de aceea nu terminăm la timp. Din nou s-a pus problema lipsei de manuale școlare, la care însă reprezentanta Ministerului, doamna Ana Oros Simon, a răspuns că pînă cînd nu se editează manuale noi în limba română, pot fi aduse cărți și din România. Unii profesori însă nu au acceptat această variantă, motivînd că aceste manuale nu sînt compatibile cu NAT-ul, programa națională de bază.

Cu toate că se apropie sfîrșitul anului școlar, problema învățămîntului românesc este în centrul atenției și în aceste zile. Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria dorește să organizeze în ultima zi a acestei luni o conferință la care să invite toți profesorii și directorii care sînt preocupați de viitorul învățămîntului românesc din Ungaria.

E. Iova

Întîlnirea promoției 1982-86 a Liceului „Nicolae Bălcescu” din Giula

În data de 23 iunie 2001, la ora 15.00 se organizează întîlnirea de 15 ani de la bacalaureat a promoției 1982-86 a Liceului românesc. Organizatorii îi roagă pe foștii colegi ca pentru informații despre foștii colegi și pentru confirmarea participării la întîlnire să se prezinte la următoarea adresă: Tiberiu Bordaș, 5700 Giula, str. Kenyérstűtő nr. 27/a, sau la telefon: 06-20/9475-570. Confirmările se pot trimite și pe următoarea adresă electronică: *bordas@lingva.hu*, pînă la data de 18 iunie 2001.

Dragi colegi, contăm pe participarea voastră la întîlnirea de 15 ani!

„Avem nevoie de cărți și reviste românești!”

Bibliotecarii și referenții culturali din Bichiș și Bihor s-au întîlnit la Jaca

În ultima zi a lunii mai, pentru a treia oară s-au întîlnit în sătulețul bihorean, la Jaca, bibliotecarii și referenții culturali din județele Bichiș și Bihor pentru a discuta despre situația institu-

tată a fost de origine română, deci se lega de religia ortodoxă. Iar pentru că tînărul Attila a fost elev la Macău, umbla la ore de religie, la preotul *Simion Cornea* din Bătania. Direc-

cii de la Fundație, totodată a atras atenția și asupra celor mai obișnuite greșeli în completarea formularelor înaintate. Curatorul i-a îndemnat pe bibliotecari și pe referenții culturali să înainteze și în viitor cît mai multe dosare de concurs. Acest sfat l-au primit și de la doamna *Olga Eisele*, referent român la Biblioteca Națională de Limbi Străine din Budapesta, care a făcut cunoscut că de pe acum se pot obține tot mai ușor cărți noi din România, pentru că s-au găsit parteneri care ajută Biblioteca de Limbi Străine. La toate aceste informații s-au mai adăugat și cele ale președintelui AȚRU, *Traian Cresta*, care a prezentat starea actuală a modificării legii pentru minorități și a celei electorale.

La întîlnire au luat parte în majoritate bibliotecari, dar precum am aflat de la doamna *Biró Ibohya*, organizatoarea din Jaca, se dorește ca din an în an să fie invitați tot mai mulți referenți culturali din cele două județe. Bibliotecarii din Bichiș au amintit că ar fi necesar, ca așa cum s-a făcut deja în județul Bihor, să se realizeze și în bibliotecile din Bichiș revitalizarea cărților românești, ca volumele vechi să fie înlocuite cu cărți noi. Cele mai căutate sînt cărțile pentru copii și tineret, lexicoanele și revistele, ziarele în limba română. Acestea din urmă nu pot fi găsite aproape deloc în bibliotecile noastre, deși ar fi nevoie de ele.

Participanții consfătuirii au căzut de comun acord că trebuie găsite căile pe care s-ar putea aduce, măcar lunar o dată, reviste românești pentru bibliotecile românești din Ungaria.

Întîlnirea bibliotecarilor și a referenților culturali a continuat la Veherd, cu un scurt program folcloric prezentat de dansorii școlii din Apatu și cu vizitarea bisericii ortodoxe. E. Iova

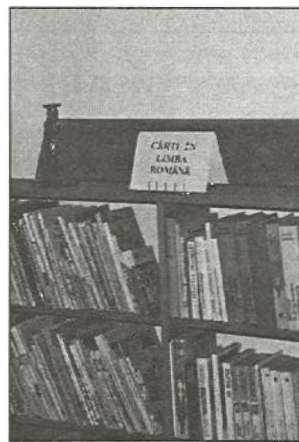

Olga Eisele, referent român la Biblioteca Națională de Limbi Străine informează despre posibilitățile de procurare a cărților în limba română

țiilor noastre culturale. După cuvîntul de deschidere, rostit în limbile română și maghiară, primarul *Gulyás András* a prezentat localitatea, care în prezent are 1838 de suflete, majoritatea lor fiind credincioși reformați și ortodocși. Legăturile bune dintre cele două confesiuni au fost evocate și de către deputatul în Parlament al județului, *dr. Vitányi István*, care a povestit despre relația bună dintre familia soției sale, a preotului reformat, cu cea a regretatului părinte *Cornel Mindruțu*, care a păstorit sufletele de aici multe decenii. Deputatul parlamentar a promis că va face tot posibilul ca să obțină sprijin și din partea statului maghiar, pentru terminarea lucrărilor de la biserica ortodoxă din Apatu, ai cărei lucrări de renovare au început cu doi ani în urmă cu ajutorul financiar al guvernului român.

Reprezentantul Ministerului Patrimoniului Cultural Național, *dr. Székely András Bertalan*, a prezentat în cadrul conferinței o prelegere pe tema „Națiune și identitate”, despre discriminare, prejudecăți, asumarea liberă a identității. Pentru că deputatul Székely și-a încheiat prelegerea cu un citat din József Attila, următorul vorbitor, *dr. Maria Berényi* a început cu evocarea unor evenimente din viața poetului maghiar, al cărui

toarea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria a vorbit despre situația minorităților la începutul noului mileniu.

Raftul cu cărți românești la biblioteca din Jaca

Invitatul întîlnirii, organizate în colaborare de Centrul Cultural și Biblioteca din Castelul Rhédey din Jaca și Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, a mai fost și reprezentantul românilor în Curatoriul Fundației Publice pentru Minorități, *Gheorghe Marc*, care i-a introdus pe cei prezenți în practica mun-

Ultimul spectacol din sezonul teatral

Teatrul de Stat din Arad așteaptă și spectatori din comunitatea românească din Ungaria la ultimul spectacol din acest sezon, care va avea loc pe scena Teatrului, la 10 iunie, cu începere de la ora 18.00. Va fi jucată „Vacanță în Guadelupa” de Pierre Sauvil și Eric Assous, pusă în scenă de regizorul Laurian Oniga.

Pentru a XX-a oară la Aletea

Întîlnirea Cluburilor de Naționalitate

Atenție permanentă la păstrarea tradițiilor

Sîmbătă, la ora 9.00 a început programul celei de-a XX-a Întîlniri a Cluburilor de Naționalitate din județul Bichiș. La început, dansatorii orașelului și-au primit oaspeții oferindu-le un mic program folcloric, în fața Căminului cultural Reibel Mihály. După cuvintele de bun venit, rostite de primarul *Kecskeméti János*, a urmat deschiderea festivă a întîlnirii, din partea lui *Báthory János*, președintele Oficiului pentru Minorități-

le Naționale și Etnice din Ungaria. Înaltul demnitar, printre altele, a evidențiat importanța atenției permanente care trebuie acordată tradițiilor, îngrijirii moștenirii populare. În această ordine de idei este deosebit de important ca tineretul, copiii să-și păstreze limba și obiceiurile, fiind înscrisi de părinți în școlile naționalităților lor. La rîndul lor, părinții trebuie să-și crească copiii în acest spirit, să le povestească cît mai mult

despre viața înaintașilor și să le vorbească cît mai mult în limba maternă.

În continuare au urmat programele participanților: corul pensionarilor din Aletea, clubul german din Chitighaz și *Almáskamarás*, grupul slovacilor din *Csabasabadi, Örménykút, Mezőmgyer, Tótkomlós*, formația *Pacsirták* din Kondoros, echipa de dansuri populare *Edel Nachtigall* și echipa de dansuri populare românești „Gheorghe Turla” din Aletea. Programele au cuprins piese corale, poezii, dansuri populare, care toate au fost mult aplaudate de publicul numeros. În încheierea programului, *Gheorghe Ardelean*, directorul căminului cultural – în calitate de președinte al Comisiei județene pentru minorități naționale și etnice – a predat grupurilor participante diplome de merit și cadouri. După-masă, programul a continuat cu un tradițional joc.

I. Cosma

Apateu-Vaşcău

Un cîntec comun

Relațiile frățești dintre Apateu și orașelul Vașcău au de pe acum un trecut de un deceniu și se dezvoltă în permanență. La 26 mai, o numeroasă delegație din Apateu a pomit, cu mic cu mare, la prietenii din România. După o primire călduroasă și după alocuțiunile festive rostite de cei doi primari *Dani Imre* și *Vasile Iacob* a urmat un amplu program festiv pe scena Căminului cultural. La acesta și-au dat concursul atît formațiile gazdelor, cît și oaspeții. Un mare succes l-au avut mai ales coriștii din Apateu, conduși de dirijorul *Gheorghe David* și echipa de dansuri

populare a școlii, copiii fiind instruiți de *Florea Crișu*. În încheierea spectacolului festiv, cele două formații vocale au interpretat în comun un cîntec despre prietenie, compoziție a maestrului *Gheorghe David*. După masa de prînz, oaspeții au avut posibilitatea să continue discuțiile prietenești, iar tineretul a pomit în drumeție, prin zona de munte.

Momentul de vîrf al zilei a fost schimbul de drapele al celor doi primari, ca un simbol grăitor, în speranța că și următorii zece ani vor fi la fel de bogați în acțiuni comune.

V. J.

Hainele cele vechi ale împăratului

Pentru deceniul zece al secolului XX, Hobsbawm a avut cîteva intuiții, mai ales privind tensiunile intra și extranaționale ale grupurilor etnice din centrul și estul Europei, implicat cu bătaie asupra suveranității statelor naționale. În opinia celebrului istoric, una dintre principalele cauze ale decăderii estului european este tocmai chestiunea suveranității statului național, înlocuită treptat cu suveranitatea limitată - de accesul în structurile euro-atlantice – și cu multinaționalitatea, care acum se afirmă.

Se creează astfel un dezechilibru, statele naționale, pilon al vechii orînduirii Est-Vest fiind înlocuite cu... Tocmai aici e problema, căci Hobsbawm se ferește să spună prea multe, lăsînd viitorul pe seama tenebrelor, sperînd omeneste la un deznodămînt fericit în secolul XXI. Problemele cu care am intrat în acest nou secol sînt însă vechi, de 100 de ani, și tocmai din acest punct de vedere modernismul lor este fals.

În fostul est comunist au loc acum două fenomene, identice ca doctrină, diferite ca aplicație. Pe de o parte avem lupta albanezilor de a-și face Albania Mare, de cealaltă, aceea a ungarilor, preocupați să-și consolideze națiunea, indiferent de hotare. Pentru că albanezii nu sînt în NATO și nici candidați la Uniunea Europeană, ei luptă cu armele în Kosovo, Serbia și Macedonia. Dimpotrivă, o guvernare deșteaptă face ca Budapesta să poată să-și facă politica doar din retorică și nu cu armele. Nici nu cred că Ungaria ar putea face uz de lupta de gherilă.

În acest context, destul de dur înfățișat – însă nu românii au ales lozinci de genul „nu vrem un Kosovo în Ardeal” – legitimația de maghiar apare într-o altă lumină. Unii pot să pretindă că prin ea se spală Budapesta de obsesia Trianonului. Alții, dimpotrivă. Oricare dintre cele două posibilități ne duce însă în fața aceleiași concluzii: unitatea maghiarilor din vecinătatea Ungariei trebuie consolida-

tă, instituționalizată și apoi exploatată politic.

S-au întrebat oare politicienii români ce nevoie ar mai avea NATO de România avînd Ungaria și, totodată, fiindu-i asigurată respectarea intereselor de prezență extra-ungară din arcul carpatic? Nu știu. Cert e că nu legitimația de maghiar sperie România – care face supraeforturi de toleranță și înțelegere spre a se dovedi (ceea ce de fapt este) europeană. Ci tocmai această strategie, perfect compatibilă cu planul federal german, de state-macță și zone de influență, din care România arată pe hartă mult mai mică decît este în realitate (ca atare, mai neînsemnată) în raport cu uriașa sa vecină cu nouă milioane de locuitori și alte cîteva milioane de extralocuitori.

Problema legitimației de maghiar nu este, prin urmare, una strict etnică, de reparație morală, ci una geopolitică, de ascensiune în galeria țărilor UE și NATO de primă importanță.

Cristina Zărnescu

Maghiarii din Austria nu vor primi statutul special

Legea statutului maghiarilor din țările vecine cu Ungaria nu se referă și la ungarii din Austria – a declarat Martonyi János. Ministrul de externe al Ungariei a vorbit despre aceste probleme la conferința de presă din 30 mai 2001, ținută în urma întîlnirii șefilor diplomațiilor din țările NATO de la Budapesta. *Austria nu cade sub incidența legii în discuție, deoarece ungarii din Austria au un nivel de trai ridicat, astfel nu presupun ajutorul Ungariei. Nu se așteaptă nici presiunea migrării dinspre Austria spre*

Ungaria – a apreciat despre aceeași problemă Németh Zsolt. Secretarul de stat al externelor din Budapesta a recunoscut: „*În această privință s-au ridicat probleme și în legătură cu Uniunea Europeană. Pe de altă parte, ar provoca neliniște în viața internă a comunității maghiare din Austria, dacă 90% dintre ungarii de acolo n-ar putea beneficia de avantajele asigurate prin legea în pregătire, deoarece ei sînt emigranți sosiți mai nou în Austria din buna lor voință.*”

-va-

De acum înainte, numai cu viză putem merge în Republica Moldova

De la 1 iunie, cetățenii maghiari pot călători în Republica Moldova numai cu viză. Începînd de vineri, și Bosnia-Herțegovina a introdus obligativitatea vizei față de cetățenii ungari, țara noastră făcînd acest pas numai de la 1 octombrie.

Pe baza armonizării politicii de vize din Uniunea Europeană, Ungaria – pînă la aderarea ei în această structură – va introduce obligativitatea vizelor față de cetățenii acelor țări, care au obligația de vize în țările membre ale Uniunii Europene.

-iova -

Tabere de copii, în plină organizare, rămase fără sprijin financiar

La ultima ședință a Curatorului Fundației Publice pentru Minorități Naționale și Etnice s-a adus o decizie neașteptată pentru comunitatea românească. De această dată, dintre cele 15 proiecte ale românilor înaintate pentru organizarea taberelor de copii a primit sprijin doar un singur concurs. Ședința Consiliului de reprezentanță al Fundației a avut loc la Budapesta, în ziua de 31 mai 2001. Pe ordinea de zi a întrunirii a figurat și aprecierea concursurilor înaintate în alte două categorii: activități religioase în limba maternă și programe teatrale ale minorităților. Instituția care gospodărește în anul curent din 620 de milioane de forinți, asigurând cele mai importante fonduri bănești pentru organizarea diferitelor programe culturale ale naționalităților din țară, Fundația Publică pentru Minorități are o nouă adresă pe Internet: web.axelero.hu/mnekk, E-mail: mnekk@axelero.hu.

Curatorul Fundației a rezervat în acest an 48 milioane de forinți pentru finanțarea organizării diferitelor tabere de copii ale minorităților. Acum un an, au stat la dispoziție 46 milioane de forinți pentru aceleași scopuri. Din fondul mai mic din anul trecut au primit sprijin 11 tabere românești, beneficiind de o subvenție de 1 milion 866 de mii de forinți. În anul 2001 s-a acordat sprijin doar pentru 5 tabere românești, în total 1,15 milioane de forinți. Cu două săptămâni

în urmă, Curatorul a decis deja despre sprijinirea a 4 proiecte românești. Primise atunci subvenția de 200 de mii de forinți Asociația de Artă Plastică din Chitighaz pentru organizarea unei tabere de creație la care vor participa și tineri din România. Se mai acordaseră 300 de mii de forinți pentru Asociația Culturală Românească din Chitighaz pentru tabăra de dansuri populare din loc, precum au fost acordate, tot 300 de mii de forinți, și Autogovernării Românești din Bătănia

pentru proiectul tradiționalei tabere de artă populară. S-au mai asigurat 100 de mii de forinți Centrului Cultural din Săcal cu scopul finanțării taberei de lectură din comuna bihoreană.

La ședința din săptămîna trecută a Curatorului trebuiau să fie apreciate concursurile ne-discutate încă, printre ele soarta celor 15 concursuri românești. La ședință n-a fost prezent reprezentantul Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU), *Gheorghe Marc* a răspuns în aceeași zi invitației pentru a participa la consfătuirea bibliotecarilor din comunele românești convocată în comuna bihoreană Jaca. La Budapesta, Curatorul Fundației a decis să sprijine doar un singur concurs românesc, proiectul de tabără de lectură al Autogovernării pe țară, primind 250 de mii de forinți. Celelalte 14 concursuri românești, printre care proiectele celor din Micherechi, Bedeu, Pocei, precum concursul Episcopiei Ortodoxe Române din Giula a fost refuzat fără drept de apel.

În categoria concursurilor înaintate pentru sprijinirea activităților religioase au sosit în acest an 13 proiecte românești, primind subvenție peste jumătate dintre ele. Cu toate acestea subvenția totală acordată programelor românești, 510 mii de forinți, este cu aproape 200 de mii de forinți mai mică, decât sprijinul din anul trecut. Au primit acum bani următorii: Autogovernarea Românească din Chitighaz – 80 de mii de forinți, pentru organizarea întâlnirii ecumenice din loc, Episcopia Ortodoxă Română cu sediul la Giula – 80 de mii de forinți, pentru sărbătoarea de Sfântul Nicolae, Comunitatea Românească din Pocei – 30 de mii de forinți, pentru serbările milenare, Asociația Românilor din Bătănia – 80 de mii de forinți, pentru organizarea unui pelerinaj în Ardeal, Asociația Tinerilor din Micherechi – 70 de mii de forinți, pentru o întâlnire muzicală, Alexandru Monoc din Săcal – 90 de mii, pentru organizarea unui pelerinaj în România, Reprezentanța româ-

nească din sectorul VII al Budapestei – 80 de mii, pentru vizita planificată la comunitatea greco-catolică românească din Bedeu.

În categoria sprijinirii activităților teatrale ale minorităților, românii au depus în general puține concursuri. Acum un an singurul proiect românesc a primit o subvenție de 65 de mii de forinți. În 2001 cele două concursuri românești au fost sprijinite în total cu 250 de mii de forinți. Ambele proiecte sînt ale Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria (UCRU). S-au asigurat 100 de mii de forinți pentru organizarea întâlnirii formațiilor de teatru popular al școlărilor și 150 de mii de forinți pentru organizarea turneului Teatrului din Oradea în patru comune românești din Ungaria, cu piese ale lui Iosif Vulcan.

Curatorul Fundației Publice va convoca următoarea ședință la 14 iunie 2001. Atunci se va decide despre subvențiile acordate pentru scoaterea publicațiilor.

-frățean-

Giulanii au participat la festivalul coral din Lugoj

Corul Pro Musica din Giula a primit o invitație în orașul Lugoj, din România, pentru a participa la Festivalul Coral Internațional „Ion Vidu”, în zilele de 2-3 iunie. Festivalul Coral din Lugoj poartă numele aceluși Ion Vidu, care s-a născut la Mînerău, județul Arad, și a fost compozitor, dirijor și folclorist român, unul dintre înaintașii de frunte ai muzicii culte române și autor de piese corale (Ana Lugojana, Răsunetul Ardealului, Moartea lui Mihai Eroul etc...) A mai scris și muzică vocal-simfonică religioasă (Liturgia Sf. Ioan Hrisostom), culegeri de folclor.

Aceasta a fost ediția a XV-a a Festivalului, la care au luat parte în afară de coruri din România, și oaspeți din străinătate. În prima zi a festivalului au cântat în deschidere corul „Ion Vidu” din Municipiul Lugoj, corul „Vox Dunaris” din Severin, corul Consiliului Județean Hunedoara

Çiftiva coriști giulani, în fața bustului marelui compozitor

– Deva, după care a urmat Corul „Pro Musica” din Giula și corul bărbătesc „Säengerlust” din Germania.

Concertele au fost ținute în Sala Teatrului „Traian Grozăvescu” din Lugoj. Noi, cei din Giula, am fost cazați împreună cu oaspeții veniți din Germania la un hotel elegant. În cea de-a doua zi au cântat corurile „Ion Cristu Danielescu” din Ploiești, corul „Antoniu Seguens” din Caransebeș, corul de femei „Carmin Dacica” din Timișoara, corul „Timotei Popovici” al seminarului Teologic din Caransebeș și corul „Sabin Drăgoi” din Timișoara.

După festivitatea de încheiere, noi, coriștii din Giula, am avut ocazia să facem o vizită în orașul Lugoj, iar venind spre casă, am făcut un scurt popas în Timișoara. Și fiind tocmai sărbătoarea Rusaliilor, am intrat și în Catedrală. Ne-am întors acasă cu amintiri frumoase.

Andreea Gurzău

Subvenții pentru lucrări de renovare

La Ministerul Justiției s-au decis recent despre noi subvenții de intervenție pentru lucrări de renovare de la instituții aparținătoare minorităților. Astfel se acordă 2 milioane de forinți Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria (UCRU) pentru renovarea sediului din orașul Giula al organizației civile. Din acești bani se vor putea izola pereții holului clădirii, urmînd să fie schimbate ferestrele și ușile de la intrare. Ministerul Justiției, portofoliul responsabil pentru minoritățile din țară în guvernul din Budapesta a mai acordat 1,25 milioane de forinți pentru Autogovernarea Minoritară Românească din Otlaca Pustă. Din subvenție se vor renova două locuințe de serviciu, una fiind casa pedagogului așteptat la școala din loc, a doua pentru locuința viitorului medic din satul cu nici 500 de suflete.

-șft-

Copiii – podoaba și farmecul familiei

Copiii – responsabilitatea numărul 1 a părinților

Una dintre cele mai răspândite greșeli printre femei, afirmă pastorul Daniel Brânzei, este credința că e suficient să ai un copil pentru a deveni mamă, iar acest lucru e ca și cum ai crede că poți deveni mare muzician de îndată ce ți-ai procurat un pian. A fi mamă cere multă înțelepciune, multă dragoste, mult sacrificiu și multă perseverență.

Cea mai mare responsabilitate pe care ne-o poate încredința Dumnezeu este educația celor care se nasc în familia noastră. Oricât ne-am gândi înainte la nașterea copiilor, oricât am dorit-o, venirea lor ne va găsi întotdeauna lipsiți de experiență. Cineva a spus: „Cei mai mulți dintre noi ajungem părinți înainte de a înceta să mai fim copii.”

Daniel Webster, unul dintre cei mai mari oameni din istoria Americii a spus: „Ce săpăm în marmură, piere cu timpul, ce turnăm în bronz se macină, temple pe care le zidim vor ajunge odată ruină, dar ce scriem pe coala nepieritoare a sufletului, principiile veșnice ale temerii de Dumnezeu și ale iubirii față de aproapele,

va străluci și în viața de acum și în cea viitoare.”

Ce ne spune Biblia despre creșterea copiilor? Psalmii 127 și 128 sunt Psalmi dedicați vieții de familie. Iată câteva principii care se desprind de aici:

Copiii sunt un dar de la Domnul

Iată un paradox contemporan: Familiile fără copii și familiile cu copii mulți se compătesc reciproc. Cine are dreptate?

„Iată, fiii sunt o moștenire de la Domnul, rodul pântecului este o răsplată dată de El” (Psalmul 127:4). Copiii sunt averea celui sărac, și cea mai prețioasă comoară a bogăților.

Copiii sunt podoaba și farmecul Familiei

„Nevasta ta este ca o viță roditoare în lăuntru casei tale; copiii tăi stau ca niște lăstari de măslin împrejurul mesei tale” (Psalmul 128:3).

Ce poate fi mai plăcut decât priveștea unui timp de seară, când întreaga familie se întâlnește la cină,

Viorica Pătaș și micuțul Daniel

împărtășind experiențele zilei sau făurind planuri pentru o vreme petrecută împreună în ritm de relaxare și multă voie bună.

Copiii își primesc direcția în viață prin educația dată de părinți

Un copil este un baton de dinamită, o sursă incalculabilă de energie potențială, de aceea se cere părinților să vegheze asupra lui cu atenție, ferindu-l de scânteile care l-ar putea face să explodeze, punând în pericol temelile societății. Părinții sunt chemați să-l îndrepte cu cea mai mare grijă spre locul în care vigoarea și capacitățile lui vor putea fi folosite pentru construirea unei lumi mai bune.

„Ca niște săgeți în mâna unui războinic,

ășa sunt fiii făcuți la tinerete.

Ferice de omul care-și umple tolba de săgeți cu ei!

Căci ei nu vor rămânea de rușine, Când vor vorbi cu vrăjmașii lor la poartă” (Psalmul 127:4,5).

După cum arcașul este priceput

să trimită săgețile la țintă, părinții sunt responsabili de direcția pe care o iau copiii lor în viață.

Socrate a zis: „Mă voi sui pe cel mai înalt loc din Atena și voi striga: „Concetațeni, cum de sunteți gata să munciți pe brânci, să spargeți chiar și pietre ca să ajungeți bogăți, dar nu vă preocupați deloc de copiii cărora le veți lăsa toate acestea drept moștenire?”

Creșterea unui copil este un act de mare responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și înaintea societății. Orice părinte în desfășurarea acestor sarcini are nevoie de ajutorul și de înțelepciunea pe care Dumnezeu o poate da. De aceea înțelepții sunt părinții care din primele momente ale misiunii lor vin în casa lui Dumnezeu încredințând copilul în grija lui Dumnezeu și cerând călăuzirea și binecuvântarea Lui.

Familia Șandor și Viorica Pătaș, împreună cu fiica lor Dori au adus în casa lui Dumnezeu pentru binecuvântare, duminică 27 mai 2001, cel de-al doilea dar din partea lui Dumnezeu pentru ei, micuțul Daniel.

Alături de rude, prieteni și credincioșii bisericii, care au salutat fericita familie prin prezența lor, copiii de la Școala Duminicală a Bisericii Baptiste române din Micherechi au binecuvântat prin cântare și poezii pe micuțul Daniel, care nu peste multă vreme, așa cum își doresc părinții, va deveni parte a grupului de copii care slujesc cu inimă curată înaintea lui Dumnezeu.

Ne rugăm ca Dumnezeu să-l dea micuțului Daniel alături de surioara lui Dori, o creștere sănătoasă și armonioasă, iar părinților o credință și o nădejde de neclintit în Dumnezeu care promite și înfăptuiește binecuvântarea. Nicoleta Burtic

Bună dimineața, copii!

1. Începe fiecare zi cu Dumnezeu

Cum te-ai trezit dimineața, îndreaptă-ți gândurile spre Dumnezeu. Sunt multe alte lucruri la care ne putem gândi în primele clipe ale zilei, dar cu cât vei învăța mai mult să spui: „Bună dimineață!” Stăpânului tău, cu atât mai frumoasă îți va fi ziua. Laudă pe Dumnezeu pentru odihna din timpul nopții și pentru șansa unei zile noi.

2. Fă-ți timp în fiecare zi

Dacă nu poți imediat după sculare, caută cât poți mai repede un timp în care să ai părtașie cu Dumnezeu în rugăciune. Timpul petrecut variază de la un copil la altul, dar este bine să nu fie mai puțin de cincisprezece minute.

Andrey Murray a pus într-o biserică marea întrebare: „Câți de aici stați în rugăciune o jumătate de oră zilnic? S-a ridicat o mână. Dar cincisprezece minute pe zi? Mai puțin de jumătate de oră zilnic? Mai puțin de jumătate de oră zilnic? Toate celelalte mâini...”

Trăim într-o vreme în care și copiii sunt ocupați. Cea mai mare problemă este timpul. Mulți spun: „Nu am timp!” Dacă suntem prea ocupați ca să ne rugăm, atunci suntem mai ocupați decât vrea Dumnezeu. Rugăciunea este mult mai prețioasă decât timpul pe care ni-l ia.

Tagore spunea o parabolă: Cerșeam într-un sat de la ușă la ușă. Deodată, am văzut apropiindu-se o caleașcă de aur. Cine să fie! Împăratul Împăraților! A oprit în dreptul meu, Împăratul s-a uitat la mine și a spus: „Ce ai să-mi dai?” Am rămas uimit. Un împărat întinde mâinile unui cerșetor. Nu știam ce să fac, așa că încet, am scos din sac ce-am găsit

mai mic: un grăunte de grâu. Cât de surprins am fost seara când mi-am golit sacul pe dușumea, și în recolta mea de o zi, am găsit un grăunte de aur! Am plâns cu amar și mi-am spus: „De ce nu m-a lăsat inima să dau mai mult?”

Dacă dăm Domnului o clipă din viața noastră, El o preface în aur. Ce se întâmplă când dăm o jumătate de oră zilnic.

3. Folosește un calendar de citire în Biblie

Câteva versete măcar, citite în fiecare zi, te vor ajuta foarte mult să-ți deschizi inima înaintea Domnului! Mulți nu înțeleg Scriptura pentru că citesc în fugă, unde se deschide, ce le cade sub ochi și imediat gândurile lor pleacă în altă parte.

Meditează asupra a ceea ce ai citit. Roagă-l pe Dumnezeu să-ți dea înțelepciunea să nu treci peste nici o binecuvântare din textul citit. Este bine să ai un scop, când citești în Biblie.

4. La sfârșitul zilei

A fost o zi plină. E bine să avem un timp în liniște cu Domnul. Să ne gândim la ziua care s-a sfârșit, la lucrurile pe care le-am făcut, la cele pentru care trebuie să-l cerem iertare, și la cele pentru care trebuie să-l mulțumim. Nu te culca, până când nu te-ai uitat în urmă în ziua care a trecut. Vei dormi mult mai bine atunci când știi că greșelile îți sunt iertate.

Și...

Nu uita:

Cea mai bună metodă să înveți cum să te rogi, e: să te rogi!

JOCURI

Care sunt semnele celei de-a doua veniri a Domnului nostru ISUS HRISTOS?

Citește cu atenție Matei 24:29-44 și găsește zece dintre aceste semne în jocul de mai jos.

VXVBLUNANUȘIVAMAIDALUMINAVCVZRZEDN
TOATEVATRIMITEÎNGERIIARATATT
SIPUTERILECERURILORVORFICLĂTINATER
CASTELELEVORCĂDEADINCERURISTAT
ARTAVAVORADUNAPEALEȘISI
ARACUTRĂMBIȚAVARĂSUNATITTOAREUSI
SAPUNERASOARELESEVĂINTUNECA
SEPARFIULOMULUIVAVENILUI
CARTTOATESEMINȚIILEPĂMÂNTULUISEVORBOCI
PESRTDINCELEPATRUVÂNTURI

1. -----	6. -----
2. -----	7. -----
3. -----	8. -----
4. -----	9. -----
5. -----	10. -----

Smerenia

Cine are smerenie, recunoaște ce anume este el însuși în fața atotputerniciei lui Dumnezeu.

În mândrie există uitarea lui Dumnezeu și uitarea limitelor noastre. Smerenia nu poate fi dobândită fără o conștiință sporită a prezenței lui Dumnezeu. Cine are smerenia se bucură în Dumnezeu, se bucură de infinitatea lui Dumnezeu, nu însă ca de o posesiune, ci ca de un dar. El primește în același timp nemărginirea și iubirea. Nu-i place să fie remarcat de ceilalți, dar are bucuria de a trăi, de a se îmbogăți în Dumnezeu; prin aceasta el este mai fericit decât alții.

Smerenia nu este o mutilare; este o modalitate de a ne lărgi orizontul interior, de a spori în înțelegere, de a fi mai înțelept și mai liber, de a nu mai fi dependent de părerile altora, de a nu mai lucra sub presiunea altora.

Toate acestea Dumnezeu i le dă ca mărturie a iubirii Lui:

„Dat-ai veselie în inima mea, mai mare decât veselia pentru rodul de grâu, de vin și de untdelemn”.

Smerenia eliberează mintea. Prin ea ne regăsim eul nostru autentic care exercită farmecul prezenței lui Dumnezeu.

Cine are smerenia devine un înțelept fără a se afirma în fața celorlalți. El exercită o atracție asupra tuturor; este respectat fără ca el să o ceară.

Smerenia se dobândește treptat. Prin gândul continuu la Dumnezeu, mintea Îl lasă pe Duhul Sfânt să lucreze în ea. Smerenia este un dar al Duhului care se manifestă ca blândețea lui Hristos.

Dobândirea tuturor virtuților este însoțită de o conștiință sporită a lui Dumnezeu.

Cât timp sîntem încă în strădaniile pentru dobândirea virtuților, nu avem simțirea duhovnicească a harului lui Dumnezeu.

Cu timpul, această conștiință a lui Dumnezeu devine atît de puternică, încît aceste eforturi nu mai sînt anevoioase.

La început, conștiința lui Dumnezeu este legată de frica de Dumnezeu. Știm că Dumnezeu ne privește, dar nu Îl vedem încă.

Ne gîndim la El, Îi cerem ajutorul, dar nu-L simțim încă.

Dar cînd ajungem la o curățire a patimilor, cînd devenim liberi, cînd nu mai sîntem preocupați de noi înșine, atunci conștiința lui Dumnezeu este diferită. Acum Îl simțim ca dulcețea, simțim atracția și Farmecul Său.

Smerenia ne conferă o anumită odihnă în Dumnezeu; Dumnezeu ne ia ca pe niște copii și ne arată într-o legăna-re iubirea Sa.

Omul care se smerește în fața lui Dumnezeu are înăuntrul lui o comoară ce depășește toate bucuriile și satisfacțiile celorlalți.

El și-a vîndut toate bunurile exterioare, pentru că a găsit în inima sa această neprețuită comoară, care este Dumnezeu.

După Dumitru Stăniloae

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 10 iunie 2001

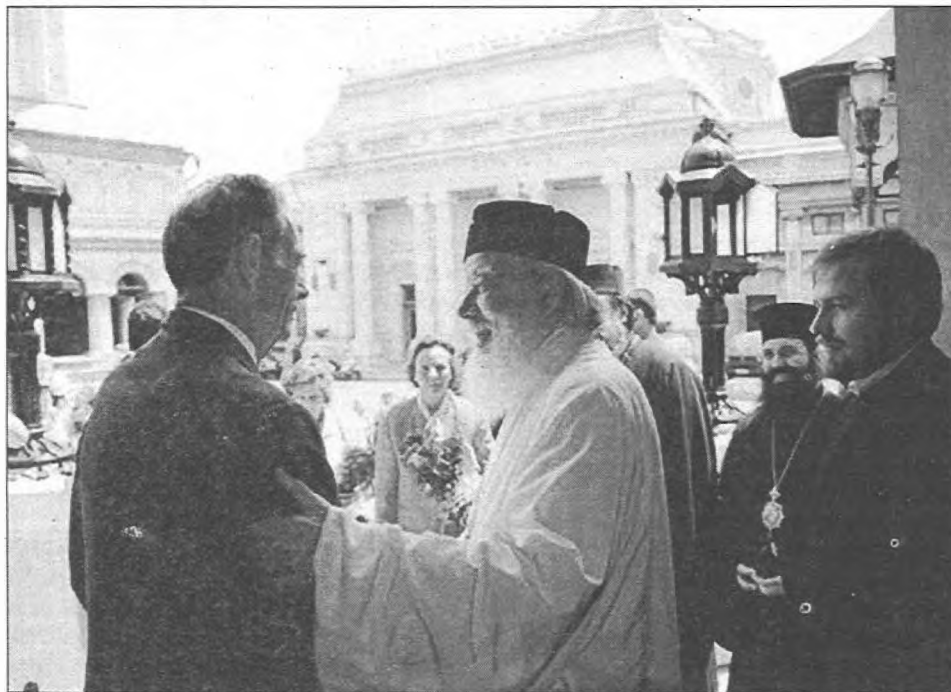
Apateu	- ora 9.00	- pr. Origen Sabău
Bătania	- ora 9.00	- pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	- ora 9.00	- pr. Teodor Marc
Budapesta	- ora 10.00	- pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala	- ora 10.00	- P.S. Sofronie,
Episcopală, Giula		pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	- ora 9.30	- pr. Aurel Becan
Chitighaz	- ora 9.30	- pr. Florin Olteanu
Crîstor	- ora 10.00	- pr. Alexandru Șeres
Darvaș	- ora 10.00	- pr. Cosmin Pop
Giula, Orașul Mic Românesc		
	- ora 8.30	- pr. Petru Pușcaș
Micherechi	- ora 9.00	- pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	- ora 9.00	- pr. Teodor Robsîn
Săcal	- ora 11.00	- pr. Origen Sabău

Programul Adunării

„Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00	- program religios
Mărti	ora 18.00	- oră de rugăciune

Prezență regală la sfințirea bisericii ortodoxe din Săvîrșin

Întîlnirea Regelui Mihai I cu Patriarhul Teoctist

După ce cu o săptămînă mai devreme, la 27 mai, Regele Mihai I al României, împreună cu Regina Ana s-au întîlnit cu Patriarhul României, Prea Fericitul Teoctist, la Palatul Patriarhal din București, în prima duminică din iunie, în ziua Rusaliilor, Familia Regală a participat la sfințirea bisericii din Săvîrșin.

Biserica din Săvîrșin, județul Arad, aflată la numai 150 de km de frontiera româno-maghiară, a fost construită în 1899, fiind renovată recent. Lăcașul de cult a fost restaurat dintr-o investiție de 1,250 miliarde de lei, lucrări care i-au schimbat înfățișarea. Marea parte a banilor folosiți pentru restaurare au provenit de la cetățenii comunei, care au făcut, timp de trei ani, donații impresionante.

Ceremonia de sfințire a fost condusă de Prea Sfinția Sa Timotei Sevcicu, Episcop al Aradului. În cadrul Sfintei Slujbe, preotul din Săvîrșin, Aurel Dehelean, i-a oferit suveranului icoana Maicii Domnului, din argint aurit, cu ocazia aniversării a 50 de ani de căsnicie, eveniment care va fi sărbătorit în 10 iunie.

După ceremonia religioasă, Regele Mihai, Regina Ana, Princesesa Margareta și soțul său, înconjuțați de numeroși credincioși, au parcurs pe jos drumul de la biserică pînă la castelul care a fost redat recent Familiei

Regele și primarul Săvîrșinului

Regale. După-masă, Majestatea Sa Mihai I și familia a luat parte la o agapă frățească, oferită de parohia locală.

Oamenii veniți de pe toată Valea Mureșului, mai ales bătrînii doritori să-l vadă după mai bine de 50 de ani pe Regele Mihai, au

fost impresionați pînă la lacrimi la întîlnirea cu Familia Regală. Majestatea Sa, emoționat la fel de mult ca locuitorii Săvîrșinului, și-a exprimat deja dorința ca majoritatea timpului cînd va sta în România, să-l petreacă pe meleagurile copilăriei sale.

E. Iova

Castelul din Săvîrșin

J. Creangă

Amintiri din copilărie

(7)

Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stîlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mîțele jucîndu-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, cînd ne jucam noi băieții de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de haz și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații, și surorile îmi erau sănătoși, și casa ni era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea!

Și eu eram vesel ca vremea cea bună și sturlubatic și copilăros ca vîntul în tulburarea sa.

Și mama, care era vestită pentru nădrăvăniile sale, îmi zicea cu zîmbet uneori, cînd începea a se ivi soarele dintre nouri după o ploaie îndelungată: „*Leși, copile cu*

părul bălan, afară și ride la soare, doar s-a îndrepta vremea”. Și vremea se îndrepta după rîsul meu. Știa, vezi bine, soarele cu cine are de a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfigînd toporul în pămînt afară, dinaintea ușii; închea apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pămîntul sau păretele sau vreun lemn, de care mă păleam la cap, la mîna sau la picior, zicînd: „Na, na!” și îndată-mi trecea durerea... Cînd vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a vînt și vreme rea, sau cînd țiuia tăciunele, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl muștra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul. Și mai mult decît atîta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțării; ori mai în grabă lua funingenă de la gura sobei, zicînd: „*Cum nu se dioache călciul sau gura sobei, așa să nu mi se dioache copilașul!*” și-mi făcea apoi cite un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul!... Și altele multe încă făcea.

Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cît mi-aduc aminte; și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat, cînd îi sugeam fița cea dulce și mă alintam la sînu-i gîngurind și uitîndu-mă în ochii ei cu drag! Și sînge din sîngele ei și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dînsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu, cînd vine vremea de a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău.

Dar vremea trecea cu amăgele și eu creșteam pe nesimțite, și tot alte gînduri îmi zburau prin cap și alte plăceri mi se deșteptau în suflet, și în loc de înțelepciune, mă făceam tot mai neastîmpărat și dorul meu era acum nemărginit; căci sprînțar și înșelător este

gîndul omului, pe ale cărui aripi te poartă dorul necontenit și nu te lasă în pace, pînă ce intri în momînt!

Însă vai de omul care se ia pe gînduri! Uite cum te trage pe furiș apa la adînc, și din veselia cea mai mare cazii deodată în uricioasa întristare.

Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă și nevinovată. Și drept vorbind, acesta-i adevărul.

Ce-i pasă copilului, cînd mama și tata se gîndesc la neajunsurile vieții, la ce poate să le aducă ziua de mîine, sau că-i frămîntă alte gînduri pline de îngrijire? Copilul încălecat pe bățul său gîndește că se află călare pe un cal de cei mai strașnici, pe care aleargă cu voie bună, și-l bate cu biciul, și-l strunește cu tot dinadinsul, și răcnește la el din toată inima, de-ți ie auzul; și de cade jos, crede că l-a trîntit calul, și pe băț își descarcă mînia în toată puterea cuvîntului...

Așa eram eu la vîrsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de cînd îi lumea asta și pămîntul, măcar să zică cine ce-a zice.

Cînd mama nu mai putea de obosită și se lăsa cite oleacă ziua să se hodinească, noi băieții tocmai atunci rădicam casa în slavă. Cînd venea tata noaptea de la pădure din Dumesnicu, înghețat de frig și plin de promoroacă, noi îl speriam sărîndu-i în spate pe întuneric. Și el, cît era de ostent, ne prindea cite pe unul, ca la baba-oarba, ne rădica în grindă, zicînd: „*Tăta mare!*” și ne săruta mereu pe fiecare. Iar după ce se aprin-

dea opaițul și tata se punea să mînce, noi scoteam mîțele de prin ocnițe și cotruță și le flocaiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul, și nu puteau scăpa bietețele mîțe din mîinile noastre, pînă ce nu ne zgîriau și ne stupeau ca pe noi.

– *Încă te uiți la ei, bărbate* – zicea mama – *și le dai paiete! Așă-i?... Ha, ha! Bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți! Că nici o lighioaie nu se poate aciua pe lîngă casă de răul vostru. Iaca, dacă nu v-am săcelat astăzi, faceți otrocol prin cele mîțe și dați la om ca cîinii prin băț. Ara! D-apoi aveți la știință că vă prea întreceți cu dedochiul. Acuș ieu varga din coardă și vă croiesc de vă merg peticile.*

– *La lasă-i și tu, măi nevas-tă, lasă-i, că se bucură de venirea mea, zicea tata, dîndu-ne huța. Ce le pasă: lemne la trunchi sînt; slănină și făină în pod este de-a volna; brînză în puțină, asemenea; curechi în poloboc, slava Domnului! Numai de-ar fi sănătoși să mînce și să se joace acum cît îi mititei, că le-a trece lor zburdăciunea, cînd or fi mai mari și i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Ș-apoi nu știi că este o vorbă: Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să cetească...*

– *Ție, omule* – zise mama – *asa ți-i a zice, că nu șezi cu dînsii în casă toată ziua, să-ți scoată peri albi, mîncă-i-ar pămîntul să-i mînce, Doamne iartă-mă! De-ar mai veni vara să se mai joace și pe afară, că m-am săturat de ei ca de mere pădurețe. Cîte drăcării le vin în cap, toate le fac. Cînd începe a toca la biserică, Zahei al tău cel cuminte fuga și el afară și începe a toca în stative, de pîrnie păreții casei și duduie fereștile. Iar stropșitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleștele și cu vâtrariul, face o hodorogea și un tărăboi, de-ți ie auzul; apoi își pun cite-o foală în spate și cite-un coif de hîrtie în cap și cîntă „aliluia și*

Doamne miluiește, popa prin-de pește”, de te scot din casă. Și asta în toate zilele de cite două-trei ori, de-ți vine cîteodată să-i cosești în bătaie, dac-ai sta să te potrivești lor.

– ...Poi dă, măi femeie, tot ești tu bisericooasă, de s-a dus vestea; încaltea Ț-au făcut și băieții biserică aici pe loc, după cheful tău, măcar că-ți intră biserică în casă, de departe ce-i... De-amu puneți-vă de făcut priverigheri de toată noaptea și parascovenii cite vă place, măi băieți, dacă vi-i voia să vă deie mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unși cu miere de la patruzeci de sfinți și colivă cu miez de nucă.

– *Ei, apoi! Minte ai, omule? Mă miram eu de ce-s ei așa de cumînți, mititei; că tu le dai nas și le ții hangul. Ia privește-i cum stau toți treji și se uită țintă în ochii noștri, parcă au de gînd să ne zugrăvească. Iar să-i fi sculat la treabă, ș-apoi să-i vezi cum se codesc, se drimboiesc și se sclifosesc, zise mama. Hai! la culcat, băieți, că trece noaptea; vouă vă pasă, cînd aveți de mîncare sub nas!*

prichici – poliță a cuptorului
humuit – uns cu humă, argilă
mijoarca – de-a v-ați ascunseala (joc de copii)
sturlubatic – neastîmpărat, zvăpăiat
îmbălat – muiat cu salivă
tină – noroi, pămînt
opsas – călciul încălțămîntei.
benghi – mic semn negru
boghet – moțat, frumos, mare
grindă – bîrnă groasă de lemn
ocniță – un fel de fereastră oarbă în peretele sobei, firi-dă
cotruță – adîncitură lăsată între gura cuptorului și perete
a da paiete cuiva – a-l încuraja în obrăznicii
pughibală – om rău, ticălos, copil obraznic
lighioaie – animal sălbatic, calificativ glumeț dat unui copil
a aciua – a se adăposti
săcela – a țesăla, a bate (a face) otrocol – a se năpusti, a provoca dezordine

Un concurs care se dorește a fi tradițional

Miercuri, la 30 mai, la Centrul Cultural Român din Giula s-a ținut pentru prima dată un concurs de teatru pentru copiii din școlile noastre românești, manifestare inițiată de Institutul Uman din Bichișciaba, organizat în colaborare cu Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria. De la bun început trebuie accentuat: merită laudă fiecare grup de copii, precum și profesorii care i-au pregătit, pentru spectacolele, prezentările de înalt nivel.

La concursul de teatru au luat parte elevi din cinci școli: Apatu, Bătania, Bedeu, Giula și Micherechi. Primii care au intrat pe scenă au fost copiii de la școa-

vii ei sceneta „Primii pantaloni lungi”, după care a urmat „Cu dă mîncat”, tot în prezentarea elevilor din Giula. Școlarii din Bătania au venit la concurs cu o

scenic, cu replici, decoruri adecvate, și am reușit să păstrăm specificul povestirii, fiindcă există și un rol de povestitor...”

Elevii din clasele 5-8 din Apatu au pus în scenă tradiționalele obiceiuri: Turca, Plugușorul și Sorcova. Apateni au fost pregătiți de profesoara *Ildikó Oláh*.

Tradiții românești au evocat și copiii din cursul superior din școala giulană, care au învățat de la profesoara *Ana Secan Navratil* jocurile „Purece” și „Păpăruga ruga”. De la elevii din Bedeu am putut vedea sceneta cu titlul „O seară la Nană Iulce”, care a cuprins obiceiuri tradiționale și dansuri populare. Profesoara pregătitoare a fost directoarea școlii, *Elena Szilágyi*. Cei mai mici participanți din Micherechi au prezentat povestea „Gospodine cinci albine”, instruiți de *Dumitru Boca* și *Ana Martin Ardelean*. Concursul de teatru s-a încheiat cu sceneta literară „Examenul”, adaptare după *Ion Luca Caragiale*.

Toate aceste momente teatrale au evoluat în fața unui juriu, compus din doamnele *Viorica Oros Făbián*, *Eva Ruja Bányai* și *Gheorghe Martin*, președintele juriului, pe care l-am întrebat despre nivelul pregătirii copiilor:

„Organizarea unui astfel de concurs a fost o idee bună. Din punct de vedere al păstrării și cultivării limbii materne are o mare însemnătate. Aici s-a dovedit că elevii noștri se străduiesc să vorbească din ce în ce mai frumos și mai corect limba română. Prin aceste mici scenete, unele dintre ele fiind prelucrări ale tradițiilor locale, păstrează nu numai limba, ci și obiceiurile strămoșești.”

Una dintre organizatorii acestei întâlniri a fost profesoara *Maria Gurzău Czeglédi*: „De această dată am vrut să aducem o nouă tate în tradițiile întâlniri, concursuri ale elevilor noștri. Ne-am gândit că acest concurs ar putea conține și piese de teatru popular, mă refer la unele obiceiuri, tradiții, creații folclorice, strîns legate de via-

la din Micherechi, care au prezentat o veche tradiție, „Șezătoarea”, conținând cîntece și jocuri din Micherechi. Profesorii care i-au instruit au fost *Eva Pățaș* și *Ana Martin Ardelean*. După șezătoarea din Micherechi, a urmat o scenetă literară pregătită de elevii din Giula, cu titlul „Alegere de împărat”. Învățătoarele care au pregătit copiii din cursul inferior au fost *Maria Bányai* și *Maria Sucigan*. Învățătoarea *Irina Ruja* a instruit și a prezentat cu ele-

poveste de *Mihai Purdi* din Otlaca-Pustă: „Cîlțu bătrînu”. Micii actori au îmbrăcat port țărănesc, au realizat un decor frumos, împreună cu profesoara *Otilia Băncilă*, care ne-a declarat următoarele despre pregătiri:

„M-am gândit să le aleg copiilor un text simpatic, care să aibă multă mișcare, un sfîrșit hazliu, pentru că astfel voi putea capta mai ușor interesul lor față de această poveste. Am început să-l transpun în limbaj

ta satelor noastre. Totodată copiii noștri să poată alege și din unele povești clasice sau din creații din literatura română. Scopul nostru a fost ca tinerii să facă cunoștință cu valorile cul-

turale ale românilor din Ungaria, și în sens mai larg, cu întreaga cultură românească. Ar fi bine dacă și acest concurs ar deveni o manifestare tradițională...”

Monica Rocsin

Cupa Prieteniei la Leucușhaz

Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria organizează și în acest an întrecerea sportivă a școlărilor români, Cupa Prieteniei. Competiția din 2001 va fi găzduită vineri, 8 iunie, de localitatea Leucușhaz. Conform tradițiilor, elevii își vor putea măsura puterile în domeniul fotbalului și handbalului. Școlarii români se vor întâlni și cu fotbaliști „mai mari”, fiind invitați la Leucușhaz și cîțiva jucători români din echipa de fotbal din Bichișciaba.

Șt. C.

Dansuri din Micherechi pe scena din Szarvas

Sîmbătă, la 9 iunie, se va organiza la Szarvas finala Festivalului pe țară de dans solo pentru tineret. La acest concurs vor participa și doi tineri dansatori români, *Nandor Cozma* din Micherechi și *Renata Rocsin* din Giula, membri ai Școlii Artistice din cadrul Centrului Cultural „Erkel Ferenc” din Giula. Cei doi copii români au cîștigat semifinla teritorială cu dansuri din Micherechi.

T. Boca

Rezultatul concursului de teatru pentru copii:

Cursul inferior:

1. „Alegere de împărat” – Giula
2. „Gospodine cinci albine” – Micherechi
3. „Primii pantaloni lungi” - Giula

Cursul superior:

1. „Examenul” de Ion Luca Caragiale – Micherechi
2. „Cîlțu bătrînu” – Bătania
3. „Obiceiuri tradiționale” – Bedeu

Istoria limbii române în interviuri – temă coordonată de profesorul universitar Ștefan Gencărau

Influența slavă asupra lexicului limbii române

Prestigiul de care se bucură profesorul universitar dr. George Mihăilă în comunitatea academică românească se datorează interesului manifestat constant față de istoria limbii, a culturii și literaturii vechi românești. Dintre lucrările profesorului G. Mihăilă, membru corespondent al Academiei Române, se cuvine să amintim cititorilor *Foii românești: Împrumuturi vechi sud-slave în limba română* (1960), *Dicționar al limbii române vechi* (1974), *Les plus anciennes attestations des mots roumaines autochtones* (1996), *Între Orient și Occident. Studii de cultură și literatură română în secolele al XV-lea – al XVIII-lea*. Sunt titluri care ne arată că Domnia Sa este autoritatea căreia ne putem adresa atunci când vrem să abordăm o problemă atât de importantă pentru devenirea limbii române precum e cea a *influenței slave*. Profesorul universitar Ștefan Gencărau a solicitat eminentului lingvist un interviu, pe care îl publicăm în cele ce urmează.

– Ca să dovedim că acordăm atenția cuvenită acestui capitol de istorie a limbii, vă rugăm, Domnule Profesor, să ne vorbiți despre vechimea influenței slave și despre factorii care au determinat-o.

– Influența slavă asupra limbii române are mai multe aspecte. Problema se referă la faptul că pe teritoriul României și pe cel al Ungariei din secolele VI–VII și în următoarele un număr de slavi s-au deplasat din patria lor primitivă de la nord de Carpați spre Peninsula Balcanică, unde, ulterior, au constituit națiuni și state. Un număr oarecare din acei slavi au rămas pe teritoriul României și al Ungariei și cu timpul s-au asimilat. Asimilându-se, din limba lor a rămas un număr apreciabil de cuvinte pe care cercetătorii le explică astfel ca datorându-se bilingvismului, anume, înainte de a-și părăsi propria limbă, acei slavi au fost un timp bilingvi și utilizau, când vorbeau românește, un oarecare număr de cuvinte de ale lor, slave, care s-au răspândit și în masa românilor propriu-ziși. Așa se explică de ce unele cuvinte nu sunt purtătoarele unor inovații tehnice. De pildă, noi avem cuvântul de origine latină *găină*. *Cocoș* este de origine slavă. Cum să spună cineva că românii aveau numai găini și nu aveau cocoși? Rămânerea în limbă a cuvântului *cocoș* se datorește unor cauze interne lingvistice. Cuvântul corespunzător,

gallus, din diferite motive, a dispărut. Pot să dau un exemplu unde înlocuirea unor cuvinte se poate explica pe baza textelor vechi românești și a evoluției lor. E vorba de ceea ce se întâmplă în secolul XVI cu cuvântul de origine latină *gintu*. Acest cuvânt și cuvântul slav *rod*, cu sensul de neam, ne arată foarte clar cum, sub ochii istoriei scrise, un anume cuvânt de origine latină dispăre. Mai dau un exemplu unde controlul îl facem și teritorial. Avem în limba română cuvântul moștenit *nea*, din latinescul *nivem*, forma de acuzativ a lui *nix*. Cuvântul *nea* se păstrează numai în colțul de nord-vest al teritoriului românesc. Dovada faptului că acest cuvânt avea o circulație mai largă o găsim în poezia cultă. În sudul țării, avem postverbalul *zăpadă* de la verbul *a zăpădi*, care este de origine slavă și înseamnă a troieni, a acoperi cu zăpadă; în nord-estul țării, avem un cuvânt care e dintr-o altă rădăcină slavă, cuvântul *omăt*, care înseamnă ceea ce este adunat de vânt. Astfel de cuvinte arată că avem de a face cu un bilingvism îndelung. Așa se explică influența slavă primară.

– Se pot departaja, în această privință, mai multe etape?

– Desigur. Vorbim întâi de o *influență veche slavă populară*, căreia nu-i putem spune neapărat influență bulgară. Acei slavi se nu-

meu *sloveane*, care însemna *slavi*. Termenul *bulgari*, pentru actualul popor, slavii l-au preluat de la populația de neam turcic pe care, în știință, îi numim *protobulgari* și care, având un rol important în sudul Dunării, au dat noului stat, apoi și noului popor, apoi și limbii acest nume. Preferăm, în consecință, termenul de *veche slavă*. Există, în această direcție, o cercetare amplă a unui mare savant, Kniezsa István, care are o carte în două volume, cu titlul *Împrumuturile slave în maghiară*; cartea este scrisă în maghiară, dar are sensurile cuvintelor comentate și în latină, și în germană. Această carte mi-a oferit posibilitatea de a compara cu anumite aproximații împrumuturile slave vechi populare în română și maghiară. Particularitățile fonetice plasează această influență lexicală cam în jurul secolului IX, cel mai devreme, dacă nu în secolele următoare, X–XI, poate și la începutul secolului XII. Aceeași dată ne-o oferă și informațiile arheologice și cele istorice, care vorbesc despre valahi și slavi. Faptul că mai târziu avem informații despre Țările Române și că nu se mai vorbește despre slavi înseamnă că au fost asimilați. Apreciez că influența slavă în limba română s-a exercitat către perioada de asimilare a slavilor, respectiv în perioada de pierdere de către ei a propriei limbi, după o lungă perioadă de bilingvism, care a durat câteva sute de ani. Multă vreme, istoricii și filologii de bună credință, începând cu Ioan Bogdan și cu Ovid Densusianu, apoi cu Alexandru Rosetti, au crezut că, de vreme ce știm din istorie că valurile de slavi au venit spre sud peste teritoriul țării noastre și al Ungariei în secolele VI și VII, influența veche slavă este chiar de pe atunci. În realitate, limba slavă comună încă nu se diferențiasse și abia treptat s-a diferențiat după ce slavii s-au dispersat în teritorii întinse; încercările unor lingviști de a sta-

tua datări mai vechi, înaintea de secolele IX–XI, nu au avut rezultate. Aceasta este influența cea mai veche, cea mai puternică, cea mai pregnantă pentru structura *vocabularului românesc*.

– Influența slavă, după cum ați afirmat, nu încetează în secolul XII. Ce a urmat?

– Un al doilea strat pe care îl numim *influența slavonă*. Dacă în primul caz, ce privește slava veche, asemănările cu maghiara sunt mari, lucrurile nu stau la fel în această a doua etapă. Într-un articol pe care l-am scris folosind informațiile din cartea citată a lui Kniezsa pe care l-am publicat chiar în Ungaria într-un volum închinat memoriei acestui savant, am comentat cuvintele care sunt de origine slavă în maghiară și în română. Româna are, pe de altă parte, multe cuvinte de origine slavonă. În maghiară, se pare că în vremea răspândirii slavei vechi liturgice au pătruns doar câteva cuvinte. Profesorul Tóth Imre este cel mai abilitat în această privință, el fiind cel care a studiat această influență de natură cultă asupra maghiarei. Cât privește româna, situația este alta, datorită faptului că limba slavonă a devenit limbă a bisericii și limbă a cancelariei încă din secolul X; forma mai târzie a slavei vechi, pe care o numim slavonă (cum ar fi latina medievală față de latina clasică – așa este slavona față de slava veche), a avut astfel o altă funcție.

– De ce nu a devenit greaca sau latina o astfel de limbă pentru noi?

– Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să ținem seama de faptul că zonele de iradiere a grecității culte erau departe; se interpusese între noi și Bizanțul lumea slavă de sud, iar centrele de iradiere a limbii latine și a liturghiei latine erau departe de teritoriul românesc. Cea mai apropiată limbă a bisericii era cea slavă veche. Dispunem de documente din ultimul deceniu al secolului al XIV-lea, de manuscrise copiate sigur pe teritoriul

țării noastre. Informațiile noastre despre cultura religioasă și laică în limba slavă veche sunt pentru început puține. Acestea se înmulțesc în secolul XV și în prima jumătate a secolului XVI, cu prelungire chiar pentru Moldova și Muntenia până în prima jumătate a secolului XVII. Slavona cedează între timp terenul în fața limbii române, despre care, ca limbă scrisă, la sfârșitul secolului XV avem informații sporadice.

– Faptul că ne lipsesc informațiile despre româna scrisă e în măsură să pună sub semnul întrebării că s-a vorbit aici românește?

– Nicidecum. Limba scrisă se întemeiază întotdeauna pe o variantă orală, care o precedă. Nu putem să scriem de la un moment dat românește și să fi vorbit până atunci altă limbă. Despre româna scrisă avem informații de la sfârșitul secolului XV, dar dovezi scrise categorice avem începând cu *Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung*, de la 1521. Ioan Bogdan a publicat încă la începutul secolului XX un interesant *Catastif de scule în slavonă*, un registru de cheltuieli al fiului lui Mihnea cel Rău care era refugiat la Brașov și avea, desigur, un secretar, un logofăt, care nota ce s-a cumpărat, ce s-a făcut, ce s-a cheltuit. Într-una dintre însemnări, găsim numeralul 50, o prepoziție (*za*) și un substantiv (*asprî*). Numeralul era scris cu litere chirilice și era, fără îndoială, citit românește. Substantivul era scris abreviat: AS. Remarcăm faptul că numai prepoziția era slavonă: *za*. Evident, slavul citea și cifra și substantivul *asprî* în slavonește. Românul citea totul românește utilizând o prepoziție slavă. Consider că acest text de la 1510–1511 ne arată faza de trecere la limba română ca limba scrisă, de cancelarie – și prin cancelarie înțelegem nu numai cancelaria domnească, ci și pe cea orășenească și pe toți cei care puteau citi și scrie documente.

(Continuare în pag. a 11-a)

Istoria limbii române în interviuri – temă coordonată de profesorul universitar Ștefan Gencărau

Influența slavă asupra lexicului limbii române

(Urmare din pag. a 10-a)

Tot Ioan Bogdan semnalează în aceeași colecție de documente slavone prezența unui înscris de pe la 1480, document în care un boier din Muntenia scrie *Bunilor i cestitem*. *Bunilor* este dativul și vocativul românesc la plural; *cestitem* dativul plural, cuvântul *cinstit* fiind de origine slavă, a fost întrebuițat în forma *cestitem*. Acest exemplu se citează pentru a arăta că unii români nu mai mânuiau deja slavona scrisă și încercau cuvintele slave cu cele românești. În concluzie, această lungă perioadă de utilizare a limbii slavone a făcut ca în limba română să intre un număr apreciabil de cuvinte referitoare la lexiconul bisericesc și cult, în sensul cel mai larg al cuvântului. Câteva exemple ca *duh*, *a citi* sunt elocvente. În timp ce *a citi* e de origine slavă, *a scrie* e un cuvânt din latină, ceea ce înseamnă că obișnuința de a scrie s-a perpetuat.

– Cum și prin ce mijloace se pot diferenția împrumuturile vechi slave de împrumuturile din slavonă?

– E de precizat aici că în marele *Dicționar al limbii române*, operă a Academiei Române, dicționar la elaborarea căruia am activat, în ultimele patru decenii, ca etimologist, am reușit să departajăm împrumuturile vechi slave populare de împrumuturile slavone culte. Problema acestei departajări fusese pusă încă de B. P. Hasdeu, care a exagerat rolul slavonei în detrimentul împrumuturilor populare. El considera că mai toate împrumuturile sunt slavone. Emil Petrovici, lingvistul clujean, a arătat că cuvintele slavone au anumite particularități, nu numai semantice, ci și fonetice, care arată cum se pronunța slavona în vremea în care era limbă de cancelarie. În dicționarul pe care îl realizăm sub egida Academiei separăm prin indicații precum vechi slav sau slavon cuvinte precum *nevastă* (*vechi slav*), *evanghelie* (*slavon*), *duh* (*slavon*). *Evanghelie* e un cuvânt de origine greacă, dar a intrat în română prin slavonă. Ceea ce ne ajută în

realizarea acestei departajări este zona lexicală în care se plasează cuvântul. Am constatat că toată terminologia religioasă referitoare la carte, cea referitoare la manuscrite, toată terminologia de cancelarie, numele rangurilor bisericești intră în sfera influenței slavone.

– Ne-ați vorbit până acum despre două straturi, despre două etape în care slava veche a influențat lexical limba română. În lucrările Dumneavoastră faceți referire și la o a treia categorie de împrumuturi din limbile slave.

– A treia categorie vizează împrumuturile mai noi din limbile slave vecine. Din *bulgara vie populară* împrumuturile se întind până în Carpați, în Muntenia și Oltenia. Un exemplu ar fi cuvântul *samurastră*, care înseamnă grâu care răsare singur, dacă a plouat după ce s-a secerat. *Samurastră* este un cuvânt bulgăresc mai nou, cam de după secolul XII. Se departajează apoi, evident, *cuvintele sârbești* care cuprind Banatul, vestul Olteniei, sudul Crișanei, mergând către zona hunedoreană, în funcție de așezarea populațiilor sârbești pe teritoriul Banatului istoric și cu atât mai mult a Banatului românesc, care este preponderent cu populație românească. Cele mai vechi colonii sârbești sunt celebrii carașoveni de prin secolul XV. Ceilalți sunt mai noi, din timpul migrației sârbilor spre nord din cauza presiunilor turcești. Sârbii s-au așezat și în zonele de sud ale actualului stat maghiar, respectiv în zonele de nord ale actualei Voivodine. De asemenea, există o *influență ucraineană*. Și aceasta e relativ nouă și poate fi departajată atât pe criterii fonetice, cât mai ales pe criterii teritoriale. Această influență marchează zona nord-estică a teritoriului de limbă română, cuprinzând toată Basarabia, Moldova propriu-zisă de dincoace de Prut, mai ales partea nordică, intrând apoi în această zonă de influență Maramureșul și o parte din Năsăud. De altfel, pe baza *Atlasului lingvistic român*, și nu numai, am reușit să departajăm influențele lexicele după

criteriul teritorial. Recomand, în acest sens, hărțile cuprinse în cartea lui Sextil Pușcariu, *Limba română*, în aceeași direcție înscriindu-se contribuțiile lui Emil Petrovici și ale lui Sever Pop, care au adunat și prelucrat materialul de teren pentru *Atlasul lingvistic român*. Noi am continuat, ca ucenici ai lui Pușcariu, Petrovici și Pop și am aprofundat sistemul de departajare a împrumuturilor.

– Această a treia categorie de împrumuturi despre care ne-ați vorbit o datorăm limbilor în contact, adică numai contactului direct al vorbitorilor din imediata vecinătate?

– Pe lângă influența lexicală populară, pe care o datorăm vecinătății cu bulgarii, cu sârbii, cu populația ucraineană, există și o *influență cultă*. Putem vorbi despre o influență militar-administrativă în sensul larg al cuvântului. Am identificat, în această direcție, un număr de cuvinte poloneze, pe care le datorăm contactului statului moldovenesc cu cel polon. Un cuvânt precum *zlot*, de pildă, denumește o monedă poloneză, dar circulă și cu un sens mai larg. În fine, există o influență rusească cultă. Aceasta se manifestă de pe la sfârșitul secolului XVIII, continuând în secolul XIX ca urmare a războaielor ruse-turce și, mai ales, din perioada *Regulamentului organic*. Unele cuvinte datorate acestor contacte au o întrebuițare destul de largă. De

pildă, cuvântul *cozoroc* e de origine rusească și se referă la cozorocul șepcii militare. Unii cercetători precum regretatul academician Iorgu Iordan, au atras atenția asupra faptului că unii termeni militari, între care *artilerie*, *cavalerie*, nu au venit direct din franceză, ci din rusă. Pentru confirmarea faptului că un cuvânt românesc ca *artilerie* a intrat într-o limbă romanică, adică în română, prin rusă, putem apela la cele mai vechi atestări ale cuvântului, după cum putem aduce și argumente fonetice, fiind atenți la accentuarea cuvântului, accentul deplasându-se în cazul acestor cuvinte de pe poziția proprie echivalentului românesc.

– Ce a însemnat apariția *Dicționarului Academiei pentru studierea influențelor care s-au exercitat asupra vocabularului limbii române*?

– Nu numai în ceea ce privește influența slavă, ci pentru studierea tuturor straturilor vocabularului românesc, inclusiv a celui moștenit din latină sau a celui care provine din limba geto-dacilor, apariția marelui *Dicționar al Academiei Române* a fost decisivă. Marele *Dicționar al limbii române* a permis departajarea tuturor straturilor, marcarea tuturor atestărilor de la cele mai vechi până astăzi. Înainte de acesta, se cuvine să amintim contribuția lui Tiktin, autorul unui dicționar român-german, apărut în anii 1895–1925 și re-

publicat de curând (1985–1989), datorită profesorului Paul Miron și datorită unor confrăți ieșeni. În această a doua ediție e vizibil efortul de a îmbogăți atestările, de a arăta la fiecare cuvânt de când avem cea mai veche atestare. Acestea se bazează pe marele *Dicționar al limbii române*, căruia i se adaugă un glosar și două dicționare speciale: un glosar al lui Damian Bogdan, publicat în 1946, cuprinzând *Cuvinte românești din documente slavone*, apoi un dicționar al meu, publicat în 1974, și un dicționar al unui colectiv, condus de regretatul profesor Gh. Bolocan, realizat la Institutul de Lingvistică și publicat în anii 1981. Aceste instrumente au fost utilizate pentru stabilirea celor mai vechi atestări. Cercetarea atentă chiar și a elementului autohton, în care m-am implicat în ultimii ani, mi-au dat posibilitatea de a coborî în timp în ordinea datărilor în raport chiar și cu ceea ce reușiserăm înainte sau reușiserăm să stabilească, în privința vechimii influențelor, profesorul Paul Miron și colaboratorii săi.

– O întrebare care se pune după tot ce ne-ați spus despre importanța factorului slav în economia lexicului limbii noastre privește statutul românesc al românei; afectează această influență slavă latinitatea românei?

E o întrebare pe care o avansăm aici și căreia îi vom oferi un răspuns cu altă ocazie.

Unde vă veți petrece vacanța de vară?

Cazare ieftină la Miskolctapolca și Gárdony

Fundația Fabricii de Mobile BUBIV din Giula oferă cazare ieftină în lunile de vară pentru excursioniștii în orașul balnear Miskolctapolca și în localitatea Gárdony de pe malul lacului Velence.

La Miskolctapolca pot fi cazate 44 de persoane, în căsuțe de lemn sau case de piatră, care se găsesc la o distanță de numai 5 minute pe jos de ștrandul din peșteră. La Gárdony, în aceleași condiții, e posibilă cazarea a 28 de persoane.

În ambele locuri, cazarea costă 1.400 forinți pe persoană/zi, în cazul grupurilor de peste 20 de membri se dă reducere, prețul fiind de 1.200 forinți pe persoană/zi. Informații suplimentare puteți cere de la Némethi Tiborné, la telefonul: 06-30/92-59-676.

Vreți să cumpărați sau să vindeți în România?

AnuntulTau.ro – anunțuri gratuite

De curând a fost lansat la *AnuntulTau.ro* un nou serviciu gratuit de mică publicitate online. Prin intermediul acestuia puteți consulta mii de anunțuri din întreaga Românie. În plus, oferta sau cererea dumneavoastră poate fi publicată gratuit, atât online, cât și în revista „Anunțul Tău”.

Facilitățile sitului (paginii) nu necesită înregistrare sau abonare. Situl este structurat pe categorii (imobiliare, matrimoniale, auto, hobby și multe altele) și subcategorii, precum și pe zone (județe) de interes. Combinată cu un motor de căutare avansat, structura sitului vă oferă posibilitatea de a găsi ceea ce căutați doar din câteva click-uri de mouse.

„Familia română” a vizitat Maramureșul istoric

Cel mai nou număr al prestigioasei reviste „Familia română”, ce apare la Oradea, revine în prima parte la momente și acțiuni ce se desfășuraseră în anul trecut, cu ocazia Anului Eminescu. Astfel se publică încă o dată recenzii, articole, bibliografii, pagini de critică literară pe această temă, ca un omagiu ulterior și ca o dovadă că despre Eminescu încă nu s-a spus totul.

A doua parte a revistei în discuție este consacrată Maramureșului, în vreo duzină de studii, recenzii, aprecieri istorice, studii de

sociologie, pagini literare. Prin această diversitate în formă și mod de abordare a temei, cititorul primește o imagine complexă asupra traiului de ieri și de azi al Maramureșului istoric, deci al teritoriului care se întinde de-a lungul Tisei, și dincolo de hotarele României. Acest ținut a fost bîntuit secole de-a rîndul de furtunile istoriei, iar maramureșenii au înfruntat întotdeauna nu numai asprimea naturii, ci și vitregiile istoriei. Tocmai soarta aceasta grea le-a întărit caracterul și le-a îmbogățit sufletul. Iar studiile volumului dove-

desc cu prisosință aceste constatări generale. Spre exemplificare cităm doar, la întâmplare, câteva titluri: Civilizația cuvîntului (Ioan Alexandru), Familia lirică română din dreapta Tisei (Viorel Horj), O enigmă și un miracol (Mircea Papiu).

Revista mai revine pe scurt la cea de-a treia întâlnire a simpatizanților revistei (în zilele de 24–26 martie 2001, la Oradea), cînd participanții lansaseră către Parlamentul României și un Apel pentru Apărarea Limbii Române. Din punctul nostru de vedere au o importanță deosebită pasa-

jele care fac referință și la românii din afara României:

... Vă rugăm, domnilor parlamentari, ca în virtutea încrederii înalte pe care v-a acordat-o poporul român, alegîndu-vă în cel mai înalt for al țării, să vă pătrundeți de importanța funcționării libere și neîngrădite a limbii noastre în țară și în afara hotarelor ei (în zonele compact locuite de populație românească autohtonă) și să elaborați o astfel de Lege, care să asigure dănuirea în timp a principalului patrimoniu național al neamului nostru – Limba Română, ca limbă de

stat și tezaur de cultură și civilizație europeană.

În acest sens, solicităm și sprijinirea editării de carte, de publicații culturale, literare, științifice, completarea cu literatură artistică, tehnică și științifică a bibliotecilor publice din țară și din localitățile românești din afara ei, asigurarea școlilor românești din Ucraina, Ungaria, Iugoslavia cu toate cele necesare în vederea prezervării Limbii Române.

Cu alte cuvinte, cerem o conlucrare permanentă și eficientă a instituțiilor statului cu comunitățile românești din țările limitrofe României.

E. Illyés

Pe 12 martie 1998, am realizat, împreună cu Pușa Roth, colega mea de la Radio România Actualități, prima emisiune „Ora românilor de pretutindeni”.

Departate de granițele României, undeva în nord-vestul regiunii Transcarpatia, nu departe de Polonia și la doar cîteva sute de metri de Slovacia, trăiesc români în comunități românești, pe care reporterul a avut șansa dar și bucuria de a le descoperi. Este realmente și satisfacția unei descoperiri pentru că aceștia, așa după cum vom afla, nici chiar în documentele istorice din Ucraina nu se regăsesc.

I-am vizitat pe acești volohi (cum îi numesc slavii) de la poalele Munților Păduroși, ce locuiesc în satele Mircea și Poroșcovo. Am stat de vorbă cu mulți dintre ei. Vorbesc o limbă română veche, amestecată cu slavonisme. Și nici nu-i de mirare, pentru o asemenea insulă de viață românească. Dar fondul principal este din vocabularul limbii române.

Primul nostru interlocutor este însă profesoara Domnica Marina, frumoasă doamnă basarabeancă, soția istoricului Vasile Marina de la Universitatea din Ujgorod, de ani buni stabiliți în municipiul reședință al Transcarpatiei și pe care îi cunosc de un deceniu. Am aflat de la ea cum s-a întîmplat să-i cunoască pe volohi: „Eram în piața mare din oraș, în bazar. Am auzit întîmplător o vorbă ro-

La valahii din Transcarpatia

mânească și m-a impresionat foarte mult. Discutau două femei între ele în vreme ce ofereau spre vînzare linguri de lemn. Atunci le-am întrebat:

– De unde știți românește?

– Cum adică, de unde știm românește? Doar sîntem românce!

– Și unde locuiți?

– Aici, în regiune, la vreo 50 de kilometri de Ujgorod, unde se află mai mulți români.

Apoi, continuă doamna Marina, mi-au vorbit despre copii, despre moșii și strămoșii lor, despre obiceiurile lor, despre multe alte lucruri. Am aflat că esențial pentru ei este confecționarea lingurilor și a altor produse din lemn. De aceea pretutindeni li se mai spune „loșcarini”

În satul Mircea, așezat la peste 200 de kilometri de celelalte localități în care conviețuiesc compact români maramureșeni din dreapta Tisei, i-am cunoscut pe primii valahi. Din casele mici, sărăcăcioase, doar cîteva zeci în acea zonă, ne-au ieșit în întîmpinare copiii. Apoi părinții lor. Am aflat de la ei că pămînt nu au. Singura sursă de venit este prelucrarea manuală a lemnului. Ne-au povestit despre viață, despre obiceiuri și tradițiile de mare praznic de peste an. Ca și despre co-

pii, care învață în limba ucraineană la școlile din sat. În glumă sau în serios spus, unul, Petre Kanoloș, îmi zicea că:

– Noi vorbim mai bine românește. Voi tare rău graiți!

Plăcut surprinși am fost cînd am aflat de la ei că acolo, pe granița cu Slovacia, recepționează Radio România și cel mai mult le place muzica populară, folclorul românesc. În acele momente se face liniște în casă, iar în sufletul lor se întîmplă ceva, după cum îmi spunea o femeie mai tînără, Leana, de 24 de ani, cu patru copii. Am părăsit satul Mircea, nedumeriți de lipsa menționării acestor români. Împreună cu etnologii și istoricii, cu doi dintre specialiștii Universității Ujgorod, am întîlnit nu departe o altă comunitate de

volohi, mult mai numeroasă, în satul Poroșcovo. O dată ajunși, cîteva zeci de locuitori – mai tineri, ori mai vîrstnici, copii ori femei – au venit la întîlnirea cu noi.

Lula este o femeie mai în vîrstă. Împlinise 70 de ani. Are cincisprezece copii. Șapte fete și opt băieți. Una dintre fete s-a măritat la Lvov, cu un ucrainean. Nu i-a plăcut la oraș și s-a întors acasă, la Poroșcovo, la poalele pădurii de foioase. Lula ne mai spunea că, pe vremea colhozului, a fost brigadieră. A lucrat și în Kazahstan. Apoi ne-a înduioșat cu o hoare:

„Ai, du-te dor și iară vină,
Nu șade-n țară străină.

Toată lumea-i dintr-un neam

Numa' io pă nimeni n-am,
Și pe cine am avut

O pus fața la pămînt”.

La plecarea din Poroșcovo, unde am aflat că locuiesc aproape o mie de valahi, autoritățile locale ne ziceau că sînt oameni liniștiți. Nu le crează necazuri.

Profesorul Vasile Marina, doctor în istorie, mi-a mărturisit: „Este foarte greu să prezentăm ceea ce am descoperit și țin să precizez că este cu adevărat o descoperire pentru noi deoarece, conform statisticilor oficiale ale noastre și ale celor mai vechi, slovace sau maghiare, acești români nu figurează nicăieri. Mai mult decît atît, la înființarea satelor, la 1548 – din datele pe care le deținem noi – acești volohi nu sînt pomeniți. Apoi, faptul că și-au păstrat limba este un lucru minunat. De asemenea, este foarte greu să ne pronunțăm despre perioada viețuirii lor pe aceste locuri.

Sînt lucruri care ne vor preocupa mai mult și vom continua buna colaborare cu Muzeul Județean Satu-Mare. Încă un lucru: ați văzut în pașapoarte că au cîte două nume de familie – Voloșin și Kanolos. În traducere, valah-lingurar.

Foarte impresionat am rămas și pentru faptul că singurul lucru care îi leagă de țară, de România, este Radio București, pe care îl ascultă cu plăcere”.

După ce i-am cunoscut pe valahii din Mircea și Poroșcovo, împreună cu alți cercetători din Satu-Mare s-au făcut și alte campanii de cercetare la valahii din Transcarpatia.

Adrian Marchiș

Tineretul școlar – mereu în centrul atenției

În cele cinci decenii de apariție a săptămânalului românesc, un centru de greutate în preocuparea ziariștilor l-a însemnat întotdeauna reflectarea vieții copiilor din toate generațiile. În acest sens s-ar putea face o demarcație tematică: scrierile care se ocupă de copilașii din grădinițele românești, apoi paginile consacrate tineretului școlar, materialele care oglindesc preocupările de la catedrele românești. Tot ca o demarcație pot fi luate aceste scrieri în altă ordine de idei: viața școlară și viața extrașcolară, cercuri de specialitate, preocupări sportive, viață culturală, activitatea din cadrul organizațiilor de tineret. Prin urmare, paginile consacrate tineretului – sub genericul Vocea tineretului sau Pentru tineretul nostru – au fost întotdeauna dinamice și variate. Acest caracter a fost întărit și prin bogăția stilistică. Fiindcă aceste pagini s-au realizat în toate timpurile într-o fructuoasă colaborare dintre ziariști, profesori și elevi, într-o armonioasă simbioză. Iar în re-

petate rînduri s-au schimbat și rolurile: elevii ei între ei au făcut reportaje sau unii profesori au făcut interviuri și invers.

Un alt aspect al acestor scrieri îl înseamnă varietatea tematică, o dovadă a activității multilaterale din instituțiile de învățămînt românesc. Școlile noastre au avut în toate timpurile nu numai elevi buni la învățătură, ci și buni în activitățile extrașcolare. Atunci cînd a fost cazul să-și pună cunoștințele la cîntar, ajungînd în situații de concurență cu alți elevi (de la alte școli), rar sau aproape niciodată nu s-a întîmplat să nu obțină calificări de vîrf. Constatarea poate fi generalizată pe multiple sfere de activitate, așa cum o dovedesc scrierile respective.

Pe actuala pagină am spicuit scrieri ale elevilor care dovedesc atît spiritul lor creator, cît și stilul lor proaspăt, interesant și atractiv, atunci cînd urma să fie tratată o temă apropiată sufletului și vârstei lor.

E. I.

Vizita prietenilor slovaci

Conform tradiției, și în toamnă acest an, în luna trecută un lot de 50 de elevi ai cîminului slovac din Boksesaba a făcut o vizită de prietenie la cîminul român din Giula, reînfrîndu-ne vizita făcută de noi, în primăvara lui 1999. Totuși rezultatul, s-a ajuns la un egal de 2:2, rezultat care nu e primul. Din cauza unei răni de mîncare, fiind de nașterea în anul 1955, iar fetele au pierdut la fotbal cu 4:0, iar la handbal 9:0. Totuși rezultatul, s-a ajuns la un egal de 2:2, rezultat care nu e primul.

Deoarece în multe cazuri am terminat cu ei la egalitate atît de prietenii noștri, pe care i-am îndrăgit mult. Drumul pînă la acasă, cît și la el. După cum s-a exprimat directorul colegiilor noastre, Pavel Hraboski: „Nimeni nu a pierdut, toți am fîndea am fi epuizat subiectele, și fiindcă despartirea ne-a îndulscit puțin. La primăvară îi întâlnim din nou pe prietenii noștri slovaci, de experiență, prin desbuțarea problemelor care ne interesează, cu atît mai mult, cu cît

ambale cîmina, fiind de nașterea în anul 1955, iar fetele au pierdut la fotbal cu 4:0, iar la handbal 9:0. Totuși rezultatul, s-a ajuns la un egal de 2:2, rezultat care nu e primul. Duminică după masă a trebuit să ne despărțim cu regret

Primirea delegației elevilor slovaci

O scurtă pauză între două danseri

cu atît mai mult, cu cît

Șt. Fretean

Sună CLOPOȚELUL

Sună clopoțelul... Si cine știe de cîte ori sunase deja, sau de cîte ori va mai suna. Însă clopoțelul clopoțelului nu pentru toți înseamnă o chemare. Pentru cei care își pregătesc ghiozdanul, o chemare. Pentru cei care nu și-l pregătesc o moment de ezitare, moment de așteptare, cînd în fața ochilor se deslășese imaginea ale trecutului: primul ideal, prima iluzie, prima iubire, prima dezamăgire. Pe cei mai mîni, sunetul clopoțelului îl cheamă din „lumea basnelor” în „lumea literelor”. Pe alții, ceva mai mari, clopoțelul îl cheamă din casa bunicii lor din pitorești stațiuni de odihnă, ori din satul natal.

De atunci Angela s-a schimbat. Acum se poartă deja ca o mică școlăriță, știe să numere pînă în 20, își scrie numele, pe cel al părinților și al surorii. Chiar și numerele știe să le scrie. Am întrebă-o: Angeli, dacă deși de pe acum le ști pe toate, ce mai înveți la școală, în tot timpul anului?

— Ba nu! Doamna Dulau, măre mă va învăța, știe sigur multe lucruri interesante, de care încă n-am auzit!

O mai întreb, cum așteaptă anul școlar. Mă asigură că o deza nerăbdătoare, dar deslușe în privirea ei și o grijă.

— Mi-a venit în minte, că „bădăna” încă nu e cumpărată. Nu îl dorise Angelică, de cîi, să nu aibe niciodată grijă mîi mari decît problema ghiozdanului.

drumetului, la o rîspîntie de drum: încotro s-o apuce? Dar cred că pentru o elevă care a îndrăgit limba română, limba ei maternă, și care iubește și istoria, singurul și cel mai îndecat drum este cel spre liceul românesc. Aici i se asigură ocazia de a conversa și învăța în limba română. Desigur că înseamnă va fi greu, despartirea de casa părintească, de satul natal și de cam dureroasă, dar acestea sînt greutăți pe care cu timpul încă fiecare începător le-a putut înfrînge.

— Mai ales — îmi spune Maria — mă vor ajuta și prietenii, consătenele din clasele mai mari. Sînt sigură că în atmosfera de cămin nu mă voi simți singură.

Am aflat că Mariei nu numai că-i place istoria, dar o și preocupă. A citit foarte mult din acest domeniu și cunoștințele ei de istorie sînt însemnate. La fel îi plac filmele, și în special, cele istorice. Printre filmele ei preferate se numără „Dacii”, „Colunna lui Traian”, „Stelele din Eger”. Discutînd despre literatură, Maria mi-a mărturisit că scriitorul ei preferat este Jokai și Caragiale. Dintre poezii îi preferă pe Eminescu, ale cărui poezii le citește cu mare plăcere, și ale cărui versuri le învăța cu ușurință.

O fetiță, care va pasi acum pentru prima dată pragul școlii, Angela Martin din Micherechi, nu de mult, umbra încă la grădiniță și în „împărăția păpușilor” ei era cînd prietăsa, cînd o mica venițoare. Cînd nu o vedea nimeni în manualele școlare ale surorii ei și le căsufoia. Și totuși cărtile nu-i spuneau prea multe.

— Ba nu! Doamna Dulau, măre mă va învăța, știe sigur multe lucruri interesante, de care încă n-am auzit!

O mai întreb, cum așteaptă anul școlar. Mă asigură că o deza nerăbdătoare, dar deslușe în privirea ei și o grijă.

— Mi-a venit în minte, că „bădăna” încă nu e cumpărată. Nu îl dorise Angelică, de cîi, să nu aibe niciodată grijă mîi mari decît problema ghiozdanului.

Stînd de vorbă cu Maria Garzeu, vîzînd-o așa subțilă și modestă, nu-i vine să crezi că ea este una dintre cele mai bune absolvente din școala românească din Micherechi, eleva care în cei opt ani de școală a fost mereu eminentă. În acești ani de școală a participat la toate activitățile de masă, în cadrul organizației de pionieri a fost ani de-a rîndul președinta de detașament, ceea ce a făcut să fie îndrăgită de colegi. Totdeauna își ajuta colegii cu plăcere și bunăvoință.

Acum, Maria stă, asemenea

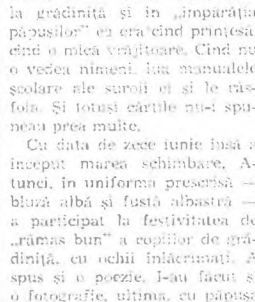
— Mai ales — îmi spune Maria — mă vor ajuta și prietenii, consătenele din clasele mai mari. Sînt sigură că în atmosfera de cămin nu mă voi simți singură.

Am aflat că Mariei nu numai că-i place istoria, dar o și preocupă. A citit foarte mult din acest domeniu și cunoștințele ei de istorie sînt însemnate. La fel îi plac filmele, și în special, cele istorice. Printre filmele ei preferate se numără „Dacii”, „Colunna lui Traian”, „Stelele din Eger”. Discutînd despre literatură, Maria mi-a mărturisit că scriitorul ei preferat este Jokai și Caragiale. Dintre poezii îi preferă pe Eminescu, ale cărui poezii le citește cu mare plăcere, și ale cărui versuri le învăța cu ușurință.

— Ce simți la auzul clopoțelului?

— Mi se pare că aud și-nvîra unu vapor, vapor care mă dăce într-o lume nouă, necunoscută, dar promițătoare. Se pare că Maria, va fi în stare să înfrîngă cu ușurință greutățile începătorului.

Luîndu-mi rămas bun, nu-mi rămîne decît să urez Mariei și Angelicăi și tuturor aceluia care încep noua viață de elev „Bun venit”!

— Ce simți la auzul clopoțelului?

— Mi se pare că aud și-nvîra unu vapor, vapor care mă dăce într-o lume nouă, necunoscută, dar promițătoare. Se pare că Maria, va fi în stare să înfrîngă cu ușurință greutățile începătorului.

Luîndu-mi rămas bun, nu-mi rămîne decît să urez Mariei și Angelicăi și tuturor aceluia care încep noua viață de elev „Bun venit”!

Hortenzia Olah

În așteptarea rezultatului final...

La Seghedin am călătorit singur, așa că am avut timp să mă gîndesc la șansele de a reuși la examene.

Am sosit în oraș cu o zi înainte. M-am plimbat mult prin orașul minunat, tot cu gîndul la examenul de admitere. Prima zi a trecut greu, seara m-am întîlnit cu colegii mei de cameră. Ne-am sfătuit îndelung și concluzia a fost: ne vom culca odată cu găinile, cu în ziua următoare să fim vioi. Am făcut încercări zadarnice. În cameră s-a așternut o liniște apăsătoare. Mă gîndeam: „Oare ceilalți cum se simt? Dorm?” Imediat am primit răspuns: unul dintre colegi a aprins lumina și toți am sărit sus. Deci nimeni dintre colegi nu dormea încă. Și cu aceasta a început „conferința de noapte” a „candidaților”. Încă și după miezul nopții se auzea de ici colo cite un cuvînt, o mormăială, o întrebare rămasă fără răspuns. A fost „o noapte furtunoasă”, fără odihnă.

Dis-de-dimineață a început adevăratul calvar. Pe coridorul cîminului, în baie, nu s-a văzut altceva decît fețe galbene ca ceara. De emoții nu-mi mai

aduc amînte cum am ajuns la universitate. Ajungînd acolo, după cîteva clipe am fost „la cea mai înaltă tensiune”. Pînă cînd s-au împărțit foile cu întrebări mi s-a părut că timpul s-a oprit în loc. Răsfoind hîrțile, unele fețe deja zîmbeau. Aceasta însemna că problemele nu erau necunoscute. Timp de patru ore am lucrat, batista era muiată de sudoare. Am terminat cu examenul în scris. Mi-a căzut a piatră de pe inimă. După ce am terminat cu probele în scris, coridorul universității semăna cu un roi de albine deranjate. Unul vorbea mai tare decît celălalt.

Nu am primit înștiințare. Înseamnă că pot pleca la probele orale. Cînd mi-am revăzut colegii de cameră, am înțeles că nu toți au reușit. Am rămas mai puțin. Poate că și pe noi, cei rămași, ne vor aștepta încă deziluzii? Sau dacă nu, atunci oare cu care dintre cei rămași în competiție ne vom întîlni la toamnă, ca boboci ai Universității? Ce vom face dacă nu vom reuși? Întrebări încă fără răspuns, probleme nerezolvate...

Valer Precup

România-Ungaria 2-0

Naționala ungară a capitulat la București

Derby-ul România - Ungaria a fost așteptat cu un interes deosebit nu numai de opinia publică din cele două țări, ci chiar și de lumea fotbalistică internațională. Publicul maghiar a rămas impresionat de siguranța conștientă cu care elevii lui Bicskei s-au pregătit pentru meci. Atmosfera de „acum ori niciodată” n-a rămas fără ecou nici în România. Presa românească a apreciat naționala ungară mult peste valoarea ei adevărată. S-a accentuat seria de invincibilitate a Ungariei, care a durat de aproape un an și jumătate, precum și neînțelegerile iscate în jurul tricourilor români, respectiv s-a criticat - uneori chiar nedemn - persoana lui Bölöni, care se afla în situația cea mai delicată. Nu necesită explicație că de ce. După ecurile anterioare, credeam că vom avea de-a face cu o echipă maghiară încrezătoare - chiar și fără Miriuță - și cu un lot românesc zdrcinat de scandaluri și birfe.

Însă ceea ce am văzut la lumina nocturnă de pe Stadionul Steaua a contrazis toate prevestirile jurnalistice. Garda românească, sub conducerea mult criticatului Bölöni nu a permis pentru nici o clipă să se desfășoare vre-o schemă tactică născocită de Bicskei. Ilie, Contra, Chivu, Moldovan, Niculae și ceilalți au atacat curajos, dezlănțuit poarta lui Király, iar coechipierii acestuia priveau „cu gura căscată” cum

Király și Ungaria la pământ

li se spulberă visurile de calificare. Odată cu fluierul de start, pe picioarele jucătorilor unguri parcă s-ar fi pus niște greutate de plumb. Naționala română a debutat cu un fotbal total. Faza primului gol a dovedit că apărarea ungară a pierdut absolut controlul situației, iar cele 3 ocazii irosite n-au făcut decât să se amâne lovitură de grație, care pînă la urmă a dat-o tot dinamovistul Marius Niculae, la începutul reprizei a doua. Victoria României n-a fost în pericol pentru nici un moment, atacurile ungeresti fiind atât de rare, încît portarul Bogdan Stelea liniștit s-ar fi putut așeza pentru cite 10-15 minute printre spectatori, pe tribună. Cotidianul „Nemzeti Sport” nici n-a apreciat evoluția portarului român, acesta, practic, nefiind nevoit să intervină în nici o fază mai periculoasă. Antrenorul princi-

pal Bicskei Bertalan recunoaște pe paginile aceluiași ziar superioritatea adversarului: „Echipa română a jucat un fotbal atomic în primul sfert de oră al celor două reprize. Au fost cu mult, mult mai buni decît noi.” Mijlocașul Dárdai tot în paginile Nemzeti Sport a declarat că: „Românii au jucat un fotbal din altă galaxie.”

Pe cealaltă parte, tensiunea de înainte de meci s-a transformat într-o bucurie nemărginită. Cel mai mult a avut de pierdut Ladislau Bölöni, care, imediat după partidă, la conferința de presă - respîndit ușurat - a declarat următoarele: „A fost cel mai dificil meci din cariera mea de antrenor.” Iar acea presă care înainte de meci l-a „răstîgnit pe cruce” apreciază astfel schema tactică inventată pentru acest meci de selecționar. „Loți a scrișnit din dinți și

a reușit să-i determine pe băieți să muște, efectiv, din adversar. Tactic, el a schimbat sistemul de joc, renunțînd practic la un fundaș central și la acel 1-3-4-1-2 cu care a venit din Franța. În locul lui a așezat un 1-4-3-1-2, cu Florentin Dumitru, avansat undeva pe dreapta, cu Adrian Ilie, reinventat și clonat în postura lui Ilie Balaci din '83, cînd l-a luat pe Gentile de pe banda dreaptă și la plimbat pînă la metrou, și cu Marius Niculae în rol de killer (ucigaș). Peste această așezare, selecționerul a turnat papricaș din belșug pentru a-i face pe învătăceii săi să ia foc încă din start. Iar rețeta a reușit.” - descrie cotidianul „ProSport”, nu fără entuziasm, tactica lui Bölöni.

La meci au asistat și cam 200 de suporteri maghiari, care pînă la urmă n-au suferit nici un incident din partea galeriei române. Aceasta din urmă a fluierat imnul Ungariei, iar mănunchiul de oaspeți și-a întors spatele în timp ce se intona imnul românesc. Ca norocul - în timpul meciului - doar atît s-a putut consemna la capitoliul nesportivității. Iar pe teren, totul a decurs conform regulilor de fair-play. Iar la finele meciului s-a putut nota un gest frumos din partea jucătorilor maghiari și români, cînd schimbînd între ei tricourile s-au întors la vestiare îmbrăcați în culorile adversarului.

După ce Italia a învins Georgia nu se mai poate pune

la îndoială locul lor de lider al grupei a 8-a, dar pentru locul al doilea, după victoria din București, România se va bate cu cea mai mare șansă. Ungaria ar putea ajunge la meciul de baraj numai în caz dacă ar bate la Budapesta pe români și în deplasare pe italieni. Deci șansa este aproape de zero. După încheierea numărului actual al Fojii, miercuri seara România a jucat în Lituania, iar Ungaria le-a primit la Budapesta pe gruzini. În cunoștința acestor rezultate se vor clarifica și mai mult șansele de calificare din această grupă.

Ștefan Crăsta

Ultimele rezultate ale
echipelor de fotbal
din 30 mai, 2, 3 iunie

Campionat național, divizia II.	
Giula-Makó (30 mai)	4-2
FC Eger-Giula (2 iunie)	2-0
Campionat județean, Bichis, divizia I.	
Medgyesbodzás-Micherechi	2-2
Batania-Vésztő	2-1
Campionat județean, Bichis, divizia II.	
Aletea-Békésszentandrás	2-1
Campionat județean, Bichis, divizia III.	
Leucuşghaz-Csabacsüd	3-2
Chitghaz: Zi liberă	
Campionat județean, Sihar, divizia I.	
Tetétlen-Leta Mare	1-2
Kabai Meteont-Jaca	0-8

Următoarele meciuri
de fotbal

9 iunie (sîmbătă)	
Vésztő SE-Micherechi SE	17.00
Bătania TK-Szarvas FC	17.00
10 iunie (duminică)	
Giula-Abonyi SE	17.00
Nagyzenás-Aletea	17.00
Chitghaz-Leucuşghaz	17.00
Leta Mare-Nyíradony	17.00
Jaca-Balmazújváros	17.00

Duckadam a urmărit meciul România-Ungaria la Giula

La Giula, înaintea partidei „eroul din Sevilla” și-a povestit amintirile legate de finala CCE de acum 15, cînd a ajuns în centrul atenției lumii fotbalistice.

după ce pelicula s-a derulat, a apărut și Helmut Duckadam în fața publicului încîntat de prezența unui adevărat erou național. Magazinul românesc al Televiziunii Maghiare a prezentat deja un film în care fostul portar al Stelei București a evocat finala CCE din 1986, cînd cu contribuția sa incontestabilă, pentru prima dată

în istoria fotbalului, un club românesc a cîștigat prestigiosul trofeu. Majoritatea celor întrușiți la Uniune probabil că au văzut filmul mai sus amintit, dar au fost dornici să-l vadă și personal pe „portarul minune”. Duckadam nu i-a înșelat pe cei care îl admiră pentru evoluția sa de acum un deceniu și jumătate. În cadrul unei discuții libere a povestit toate amănuntele legate de finală, inclusiv recepția oferită de comandantul suprem al Armatei Române, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ex-portarul stelist a răspuns și la toate întrebările sosite din partea auditoriului. Apoi au urmat dedicațiile, ai căror șir nu a vrut să se termine. Am văzut și iubitor de fotbal emoționat pînă la lacrimi, strîngînd mîna cu personajul legendar al fotbalului românesc.

Apoi a urmat meciul România - Ungaria, pe care și Helmut Duckadam l-a urmărit la sediul Uniunii Culturale, împreună cu ceilalți suporteri, în majoritate

români din Ungaria. Dar înaintea acestuia a mai răspuns la întrebările telefonice în emisiunea directă a Radiodifuziunii Maghiare. Prezentatorul Novotny Zoltán, știind că portarul are

nevastă unguroaică l-a întrebat, cu cine va ține? Duckadam n-a ezitat nici un moment cu răspunsul: „Cu Loți Bölöni.”

După partidă a urmat o scurtă apreciere a celor văzute, iar suporterii s-au întors la casele lor cu semnătura lui Duckadam în buzunare.

Șt. C.

Imediat după partida România-Ungaria, Petru Cîmpian a solicitat opinia lui Helmut Duckadam din partea Emisiunii Românești a Radiodifuziunii Maghiare:

- Care este opinia dumneavoastră despre acest meci?

- Echipa română a jucat neașteptat de bine cel puțin prima repriză, în primele douăzeci de minute, cînd scorul putea să fie chiar și 3-4 la zero. Meciul era decis din prima repriză. Iar pe ansamblu, cred că Ungaria nu a avut nici o ocazie de gol și cred că România are prima șansă la locul 2, deci pentru meciuri de baraj pentru Campionatul Mondial.

- S-a jucat destul de tare, deci ambele echipe au vrut să cîștige...

- Cel puțin eu mă așteptam să se joace mai tare. S-a jucat în limita sportivității și nici în tribune n-au fost prea multe probleme. Eu zic că a fost un joc sportiv și nu s-a pus accent atît de mult pe tradiția asta ungaro-română.

- Dumneavoastră ați urmărit acest meci aici, la Uniune, la Giula. Cum v-a plăcut? Cred că nu de multe ori ați urmărit un meci al României într-un mediu din Ungaria.

Nu, într-adevăr. Și mă bucur că am avut această ocazie. În primul rînd nu m-am așteptat că avem atîția români și în străinătate.

Cu simpatie pentru câștigătorii
Fojii românești
din partea portarului echipei
Steaua București

Helmut Duckadam

Sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria a fost arhiplin cu suporteri, cînd pe ecranul mare de pe perete s-au evocat acele lovituri legendare care i-au asigurat portarului arădean un capitol aparte în paginile istoriei fotbalului românesc. Iar

ROMÂNIA

TVR

Luni 11 iunie
6.00 Telematinal 8.00 Surprize, surprize... (R) 10.30 Bravo, Bravissimo! (R) 12.00 Teleenciclopedia (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Cronica 16.30 Știri 16.35 La țintă 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Impas în doi 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 TVR Cinema prezintă: Chipuri și privești din România 23.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Neînțelegerea de Albert Camus 0.45 Infomania (R) 1.00 Jurnal (R) 1.45 Impas în doi (R) 2.35 TVR Cinema (R) 3.20 Obiectiv Europa (R) 3.50 Talk Show (R) 5.05 Corect (R) 5.15 La țintă (R).

Martți 12 iunie
6.00 Telematinal 8.15 Ora G (R) 9.00 Serial. Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Infomania 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 Știri 16.35 Pentru dv. Doamnă! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Cu ochii n 4 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Gala Premiilor APTR 21.15 Clubul de spiritism 21.45 Jurnalul de noapte 22.00 Videoteca veselă 22.45 Lumea dansului 23.45 Cu ochii n 4 (R) 0.35 Infomania (R) 1.05 Jurnal (R) 1.45 Film. Bani însingerați 3.15 Știrile de simbătă asta (R) 3.45 Videoteca veselă (R) 4.30 Clubul de spiritism (R) 5.05 Corect! (R) 5.10 Pentru Dv., Doamnă! (R).

Miercuri 13 iunie
6.00 Telematinal 8.00 Tezaur folcloric (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Infomania 13.30 Oameni ca noi 14.00 Clubul de spiritism 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Panorama 16.45 Știri 16.50 Fotbal: Rapid – FCM Bacău 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Baywatch Hawaii 20.45 Recurs la morală 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.55 Bucuriile muzicii 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Pînă la capăt 3.25 Puncte cardinale (R) 3.55 Recurs la morală (R) 4.55 Amprente (R) 5.10 O vedetă... populară (R).

Joi 14 iunie
6.00 Telematinal 8.00 Recurs la morală (R) 9.00 Fotbal: Rapid – FCM Bacău Rezumat 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Infomania 13.30 Serial (R). Baywatch Hawaii 14.20 Amprente (R) 14.35 Serial. Orice e posibil! 15.00 Conviertăți 16.30 Știri 16.35 Medicina pentru toți 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Eu, cetățeanul 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Sub acoperire 20.45 Reflecții rutiere 21.00 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Nocturna melomanului 23.10 Film. Suspecții 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Suspecții (R) 3.30 Oameni ca noi (R) 4.00 Talk Show 5.00 Reflecții rutiere (R) 5.15 Medicina pentru toți! (R).

Vineri 15 iunie
6.00 Telematinal 8.10 Eu, cetățeanul (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Craiova 12.10 Serial. Sub acoperire (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Infomania 13.40 Cu ochii n 4 (R) 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Obiectiv Europa 15.30 Drepturile omului 16.30 Știri 16.35 Ai carte, ai parte! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 O vedetă... populară 18.45 Parlamentul României 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia steluțelor 21.15 Serial. Îngerul întunecat 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Profesiuniști 23.15 Film. Mireasa lui Chucky 1.00 Jurnal (R) 1.45 Drepturile omului (R) 2.45 Profesiuniști (R) 3.30 Ploaia de stele (R) 5.15 Ai carte, ai parte! (R).

Simbătă 16 iunie
6.00 O vedetă... populară (R) 6.45 Serial. Zorro 7.40 Desene animate 8.35 Film. Zgîrcitul 10.00 La telefon muzică populară! 11.00 Auto Club 11.30 Casa mea 12.00 Serial. Frumoasele școlii 12.50 Jurnalul de prânz 13.00 Debut 50 Plus 14.15 Ora G 15.10 Garantat 100% 16.10 Ora planetei 16.30 Teleenciclopedia 17.30 Film. Furtuna secolului 19.00 Jurnal 19.25 România în presa lumii 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Serial. Amy 22.20 Jurnalul de noapte 22.30 Telectinmateca. Situație critică 0.20 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.30 Garantat 100% (R) 2.30 Auto Club (R) 3.00 Casa mea (R) 3.30 Serial. Amy (R) 4.20 Film. Androidul.

Duminică 17 iunie
6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Kiki Riki Miki 9.30 Viața satului 11.05 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 14.20 Film. Ursul sălbatic 16.00 Bravo, Bravissimo! 17.30 Film. Ți-am spus eu! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Film. Amintiri din viața conjugală 21.05 Știrile de simbătă asta 21.35 Fotbal Show 1.05 Jurnal (R) 1.30 Telectinmateca. Situație critică (R) 3.20 Debut 50 plus (R) 4.35 Super Dans 4.55 Tezaur (R).

Luni 11 iunie
6.00 NBA – Campionatul Nord-American de Baschet (R) 8.00 Desene animate 8.25 Serial (R). În direct 9.00 Serial. Atenție la neașteptate! 9.55 Știri 10.10 Film (R). Ciudățeniile dragostei 11.30 Veni, Video, Vici (R) 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Răscruți (R) 13.10 Desene animate 14.25 Știri 14.30 Atenție, se cîntă! (R) 16.00 Afaceri la cheie 16.30 Misterele vechilor orașe 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.25 Desene animate 17.30 Telematinal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.15 Obsesia vitezei 20.00 Puls 2001 20.45 Sport plus 21.30 Știri 21.35 În numele sportului 22.05 Teatrul IV. Provocări 23.20 Simfonismul central 23.45 Știri bancare și bursiere 23.50 TVM Mesager 0.20 Ghiudul călătorului independent 1.05 Planeta singuratică (R) 1.55 Surprizele științei 2.45 Splendorile naturii (R) 3.40 În numele sportului (R) 4.10 Sport plus (R) 4.55 Top TVR 2 (R).

Martți 12 iunie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Autograf muzical (R) 7.05 Desene animate (R) 7.35 Prețul succesului (R) 8.05 Arca lui Noe 8.35 Tip-Top, Minipop (R) 9.05 Obsesia vitezei 9.50 Afaceri la cheie (R) 10.20 Știri 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Reforma la bani mărunt (R) 11.30 Oprirea obligatorie (R) 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf Muzical 15.30 Călătorind prin țară 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.25 Desene animate 17.30 Telematinal TVR2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pragul de sus 21.30 Știri 21.40 Film. François Villon 23.20 Serial de călătorii 0.15 Știri bancare și bursiere 0.20 TVM Mesager 1.00 Trupa DP2 (R) 2.25 O lume și farmecul ei 2.55 Pragul de sus (R) 4.25 Universul cunoașterii (R) 5.25 On line (R).

Miercuri 13 iunie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.40 Film (R). François Villon 10.25 Știri 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Cronici votive (R) 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 15.15 Veni, video, vici 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 Mit și istorie 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.25 Desene animate 17.30 Telematinal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pe muchiie de cuțit 21.00 Răscruți 21.30 Știri 21.35 Cinematograful de artă. Și vreme e ca să ucizi 23.30 Patrimoniul 0.15 Știri bancare și bursiere 0.20 TVM Mesager 1.00 Trupa DP2 (R) 2.25 Misterele vechilor orașe (R) 3.05 NBA Action 5.35 Ce se poate recita (R).

Joi 14 iunie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Desene animate 7.30 Ferma (R) 8.30 Cinematograful de artă (R) 10.20 Știri 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 10.55 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 15.15 Veni, video, vici 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 E dreptul tău! 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.25 Desene animate 17.30 Telematinal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.00 On line 19.30 Ora adevărului 21.00 Știri 21.05 Cea mai bună muzică de film în concert 21.50 Serial. Captiv în viitor 22.40 Century Blues 23.35 Știri bancare 23.40 TVM Mesager 0.25 Trupa DP2 (R) 1.50 Ora adevărului (R) 3.20 Cea mai bună muzică de film în concert (R) 4.10 E dreptul tău (R) 4.40 Arta apărării (R) 5.10 Century Blues (R).

Vineri 15 iunie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Desene animate 7.30 Tradiții (R) 8.00 Medalion de interpret (R) 8.30 Patrimoniul (R) 9.15 Atlas (R) 9.45 Serial. (R) Captiv în viitor 10.35 Știri 10.40 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Mit și istorie 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.15 Spectacolul lumii 16.45 Oprirea obligatorie 17.00 Reforma la bani mărunt 17.30 Telematinal TVR2 17.50 Muntele Fuji 18.30 Autograf muzical 19.00 Televiziunea, dragostea mea! 20.00 D'ale lui Mitică 21.05 Știri 21.10 Serial. 22.00 Film. Pariu mortal 23.30 Știri bancare și bursiere 23.35 TVR Mesager 0.15 Trupa DP2 (R) 1.40 D'ale lui Mitică (R) 2.40 Euro doc. (R) 3.05 NBA 5.40 Autograf Muzical (R).

Simbătă 16 iunie
6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Muntele Fuji 7.35 Muzică populară 8.05 On line 8.35 Universul cunoașterii 9.35 Arta apărării 10.05 Desene animate 10.10 Serial. Wishbone 10.35 Serial. În direct 11.05 Desene animate 11.30 Arca lui Noe 12.05 Surprizele științei 13.00 Știri 13.05 Atlas 13.40 Planeta singuratică 14.30 Memoriale unei prințese tibetane 15.30 Serial. E timpul să mă mărit 16.00 Top TVR 2 17.00 Prețul succesului 17.30 Telematinal 17.40 Teatrul Linc 19.00 Cinematograful, o istorie vie 20.00 Serial. Scurte povestiri cinematografice 20.30 Supranaturalul 21.25 Știri 21.30 NBA Action 22.00 Despre viață și sex 22.45 TVR Mesager 23.15 Film (R) Pariu mortal 0.45 Prețul succesului 1.15 Serial (R) O femeie incomodă 2.05 Memoriale unei prințese tibetane (R) 2.55 Supranaturalul (R) 3.45 Despre viață și sex (R) 4.30 Cinematograful, o istorie vie 5.30 Serial (R) Wishbone.

Duminică 17 iunie
6.00 Serial E timpul să mă mărit! (R) 6.25 Serial (R). În direct 7.00 Desene animate 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronica votive 10.00 Desene animate 10.05 Serial Wishbone 10.30 Serial. În direct 11.00 Tip-Top, Mini-Top 11.30 Serial Atenție la neașteptate! 12.30 Spectacolul lumii 13.00 Știri 13.10 Documentar 13.45 Splendorile naturii 14.40 Serial. Călătoria lui Allen Strange 15.35 O altă dimensiune 16.30 Paralele inegale 17.30 Telematinal TVR2 17.40 Serial. Mike Hammer 18.30 Atenție se cîntă 20.00 Film. Pivirea morală a dragostei 21.30 Știri 21.35 Film. Pentru o cauză dreaptă 23.10 TVM Mesager 23.40 Serial (R) Dor de casă 0.10 Serial. (R) Călătoria lui Allen Strange 1.00 Televiziunea, dragostea mea (R) 2.00 Film (R) Pentru o cauză dreaptă 3.30 Paralele inegale (R) 4.30 Un artist pentru eternitate 5.00 Serial. Atenție (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

11 Iunie, LUNI (redactor: Monica Rocsin)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

12 Iunie, MARTI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30: Buletin informativ, date meteo 10.45: Engleza pe înțelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

13 Iunie, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

14 Iunie, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Illyes 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

15 Iunie, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.52: Avanspremiera „Ecranul nostru” 10.55: Ce e nou la liceul Bălcescu din Giula? – relatează Andreea Gurzău 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sârbesc – relatează Cornel Mata din Virșeț 11.50: Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

16 Iunie, SIMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” – magazin euroregional 15.58: Încheiere.

17 Iunie, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spiciul din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debretin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

13 iunie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 16 iunie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut al săptămânii viitoare:

Programul românesc al Televiziunii Maghiare, în afară de știrile săptămânii, va oferi în atenția telespectatorilor 3 reportaje filmate la Giula și la Seghedin. La Centrul Cultural Românesc de la Giula nu demult s-au înființat mini-trupele teatrale ale școlilor românești din Ungaria, iar la Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria a continuat șirul cursurilor istorice, conferențiarilor fiind istoricii Ioan Aurel Pop și Alexandru Ghișă. În orașul de pe malul Tisei, la sfârșitul lui mai s-a ținut Ziua Muzicii Românești. Fiți alături de Ecranul nostru și săptămîna viitoare!

Realizator: Aurel Becan

PETROM

ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria
în două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

Emisiunea în limba română
24 de ore din 24
pe 756 kHz
Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro
Tel./fax: 00401-3142118

Vindem țigla

„Jamina Polca”
(2800 de buc.)

la un preț convenabil.
Țigla este nou-nouță,
în ambalaj original.
Telefon: 66/463-079

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372
E-mail: inbox@rve.net
– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la:
<http://www.rve.net>
TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – simbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

La frisoni acasă

O minoritate din Occident, despre care se vorbește prea puțin

Prestigioasa echipa Fotbal Club Heerenveen joacă în prima linie a super-campionatului național din Olanda. Soarta formației constituie o problemă de prim rang pentru frisoni, echipa de fotbal de aici fiind susținută de țara frisonilor, întregul canton Friesland. În stadionul din orașelul Heerenveen, la fiecare meci de acasă zeci de mii de suporterii cîntă împreună, cu evlavie, imnul frisonilor. Textul imnului național frison se transmite din tată-n fiu prin grai viu. Frisonii nu au o limbă scrisă.

Uniunea Federativă a Naționalităților Europene (FUEN) și-a ținut în această primăvară congresul în Olanda. Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU) este membră cu drept deplin al FUEN. Semnatarul prezentei scrieri a fost reprezentantul UCRU la congresul din Heerenveen.

Ușor de înțeles de ce se scrie în presa de prin părțile noastre atât de puțin despre situația frisonilor din vestul și nordul Europei. Modelul frison, dacă există, este inadapabil pentru

noi. Frisonii sînt un popor trăitor în condiții de minoritate care-și păstrează identitatea națională, fără să li se asigure un statut aparte sau drepturi speciale din partea statului. Dar au un mare

avantaj față de alte minorități răsfirate în diferitele colțuri ale Europei. Majoritatea frisonilor trăiesc în Olanda, țara în care respectul pentru cultura altuia este un lucru elementar pentru toată lumea.

Frisonii locuiesc de mii de ani pe litoralul continental al Mării Nordice. Prezența poporului deosebit de iscusit și isteț atât pe mare, cât și pe uscat este remarcată încă de istoricii timpurilor romanice. Pentru îmblinzirea mării, dar și pentru cucerirea pămînturilor uscate au luptat întotdeauna cu dîrzenie. Ei au construit canale, au ridicat diguri uriașe. Căminele lor, casele, gospodăriile, terenurile arabile, pășunile grase se află pe un teritoriu pe care l-au răpit mării cu sudoare. Casele frisonilor sînt construite în bună parte sub nivelul apelor mării, dar oamenii totuși nu se tem de forțele apelor, de vitregiile anotimpurilor. Ei trăiesc în deplină liniște, realizînd o perfectă armonie cu natura. Casele lor absolut confortabile par simple, deloc luxoase, dar frisonii caută și înfăptuiesc în toate împrejurările legătura directă, imediată cu mediul natural.

În lipsa unor statistici sigure privitoare la numărul frisonilor, ne vom limita la cele citate de reprezentanții de azi ai comunității. Conform acestora, poporul frison ar număra azi în jur de 800 de mii de suflete. Ei trăiesc în trei regiuni. Frisonii de vest, cei mai mulți la număr, trăiesc în

ținutul Friesland, în Olanda. Pe frisonii de nord îi găsim în localitățile de pe litoralul Mării Nordice și pe Insulele Friese de pe coasta mării în Germania și Danemarca. Frisonii de est constituie o enclavă de 1500 de vorbitori ai limbii frisonă într-un satuleț din Germania.

„Ho-, ho-, holand” – șeful orchestrei de muzică populară frilandeză descrie sugestiv, natural părerea sa personală despre relația cu poporul majoritar din Olanda, în cadrul unei prezentări de muzică autentică pentru largul public, fără teama că cineva l-ar putea înțelege greșit. „În Friesland trăim noi. Alături de noi veți mai găsi și alți oameni sosiți din Olanda” – mai adaugă la aceeași temă interlocutorul nostru.

Friesland are 600 de mii de locuitori, 90 la sută dintre ei cunosc limba frisonă, 350 de mii o și vorbesc, dar numai 10 la sută știu să și scrie în această limbă. Frisonii sînt considerați în Friesland drept o minoritate, în ciuda faptului că majoritatea populației are o identitate națională frisonă. Dar nu deplîng nicăieri și nimănui această situație. La școală, frisona se predă doar

în clasele 3-4, în două ore pe săptămînă. Limba lor este apropiată de limba engleză. Părinții frisoni preferă ca copiii lor să învețe la școală engleza, eventual norvegiana, o altă limbă înrudită cu frisona. Pe stradă, la magazin, la birt se vorbește frisona.

În Friesland lipsesc, mai exact spus, nu se găsesc inscripții bilingve. Funcționează Partidul Național Frisian care însă nu reușește să adune toate voturile frisonilor pe criteriul etnic. Frisonii votează cu diferitele partide politice, astfel în Olanda nu există guvern, indiferent de culoarea politică pe care o reprezintă, care să nu aibă vreun ministru frison. Iar acești miniștri nu uită de apartenența, de proveniența lor. De conflicte etnice nu se știe.

Olanda, țara în care frisonii trăiesc în minoritate, este nici pe jumătate cît Ungaria. Olanda are aproape 15 milioane de locuitori. Densitatea populației de aici este de trei ori mai mare decît a Ungariei. Nivelul de trai este de cel puțin de zece ori mai ridicat decît al nostru. Frisonii din „Ho-holand” o duc bine.

Șt. Frățean

FOAIA
românească
8 Iunie 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Carai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cit și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.